Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2015–2016

31 311 Zelfstandig ondernemerschap

Nr. 164 **LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN**

Vastgesteld 22 januari 2016

De vaste commissies voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid, voor Economische Zaken en voor Financiën hebben een aantal vragen voorgelegd aan de Ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Economische Zaken over de brief van 2 oktober 2015 inzake de kabinetsreactie interdepartementaal beleidsonderzoek naar zelfstandigen zonder personeel (IBO ZZP) (Kamerstuk 31 311, nr. 154).

De Ministers hebben deze vragen beantwoord bij brief van 15 januari 2016. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de vaste commissies voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Van der Burg

De voorzitter van de vaste commissies voor Economische Zaken,
Vermeij

De voorzitter van de vaste commissies voor Financiën,
Duisenberg

De adjunct-griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Esmeijer

kst-31311-164
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2016

1
Kunt u aangeven hoeveel zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) zonder arbeidsongeschiktheidsverzekering een beroep moeten doen op de bijstand vanwege arbeidsongeschiktheid?
Er zijn geen cijfers beschikbaar, bijvoorbeeld bij het CBS, over het aantal zzp'ers zonder arbeidsongeschiktheidsverzekering dat een beroep doet op de bijstand vanwege arbeidsongeschiktheid.

2
Kan er een uitsplitsing worden gegeven naar sector welke zzp'ers zich niet verzekeren tegen arbeidsongeschiktheid?
Uit onderzoek, dat Panteia in 2013[1] heeft gedaan, blijkt dat het aandeel ondernemers, dat een arbeidsongeschiktheidsverzekering (AOV) heeft afgesloten, in de ene sector hoger is dan in de andere sector. Uit dit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat 49% van de eenpersoonsbedrijven in de zogeheten «maaksectoren» (landbouw, industrie en bouw) zich privaat heeft verzekerd tegen het arbeidsongeschiktheidsrisico, terwijl dit percentage in de distributiesectoren (waaronder handel, horeca, transport en communicatie) en dienstensectoren (waaronder ICT, zakelijke dienstverlening, onderwijs en training) ligt op respectievelijk 28% en 35%. Voorts blijkt uit dit onderzoek dat geslacht, leeftijd, aantal gewerkte uren en inkomen, factoren zijn, die van invloed zijn op het al dan niet afsluiten van een AOV. Mannen zijn vaker geneigd een AOV af te sluiten dan vrouwen. De verzekeringsgraad is het hoogst bij de leeftijd van 35 jaar. Ten slotte geldt dat hoe hoger het netto inkomen, hoe vaker men een AOV heeft afgesloten.

3
Wat voor signalen zijn er dat er risico's zijn voor gezonde en veilige werkomstandigheden van zzp'ers in de zorg en welzijnssector, de bouw en de pakketdienstensector? Wat wordt er met deze signalen gedaan?
In het Jaarverslag 2014 en het Jaarplan 2016 van de Inspectie SZW wordt ingegaan op ontwikkelingen die de Inspectie signaleert. De Inspectie ziet in het algemeen vaker inzet van zzp'ers. In de bouw ziet de Inspectie dat risicovol werk vaker wordt uitbesteed aan zzp'ers die niet altijd voldoende investeren in hun eigen arbeidsveiligheid. Ook constateert de Inspectie dat tijdelijke arbeidskrachten vaker slachtoffer zijn van ongevallen dan vaste werknemers, vooral in de bouw. In de sector Zorg en Welzijn ziet de Inspectie een verschuiving van intra- naar extramurale en ambulante zorg, met een toename van flexibele contracten en ureninzet. Hierdoor kunnen de arbeidsomstandigheden verslechteren, bijvoorbeeld omdat de werkdruk oploopt. In een brief van 23 september 2014 van de Minister van SZW is de Kamer geïnformeerd over een verkenning van de Inspectie SZW in de pakketdienstensector.[2]
De Arbowet geeft de mogelijkheid om op te treden tegen de arbeidsomstandigheden van zzp'ers wanneer zij werken onder gezag: voor de bescherming van deze zzp'ers gelden dezelfde bepalingen uit de Arbowet als voor werknemers. De opdrachtgever heeft hier dezelfde verantwoordelijkheid als een werkgever.
In de zorgsector heeft de Inspectie aandacht voor de gevolgen van flexibele contracten en de gevolgen daarvan voor onder meer werkdruk. De Inspectie spreekt de werkgevers erop aan dat de Arbowet betrekking heeft op alle doelgroepen die onder gezag werken. Druk zetten via ketens is een van de speerpunten van de Inspectie in 2016. In de sectoraanpakken Bouw, Grond-, Weg- en Waterbouw en Asbest zal de Inspectie de komende jaren veel aandacht hebben voor de rol van opdrachtgevers.

---

[1] Panteia (2013), Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen van zzp'ers, resultaten zzp-panel meting II 2013.
[2] Kamerstuk 25 883, nr. 244.

Zoals aangekondigd in de kabinetsreactie IBO zzp, start het ministerie daarnaast met activiteiten gericht op het bevorderen van verantwoord opdrachtgeverschap, waarin opdrachtgevers gestimuleerd worden hun verantwoordelijkheid te nemen voor goede randvoorwaarden voor gezond en veilig werken door hun opdrachtnemers. In de pakketdienstensector heeft de Inspectie inmiddels handhavend opgetreden bij een aantal grote pakketdiensten. De pakketdiensten zullen concrete stappen moeten zetten om de werkdruk en de fysieke belasting te verlichten. De Inspectie zal dit de komende tijd blijven bewaken.
De bevindingen van de Inspectie SZW over de pakketdiensten zijn doorgegeven aan de Belastingdienst. De Inspectie geeft eveneens signalen over schijnzelfstandigheid bij inspecties in het kader van de Wet arbeid vreemdelingen door aan de Belastingdienst. Tevens wordt de mogelijkheid bezien om andere signalen over de vaststelling van werken onder gezag op grond van de Arbeidsomstandighedenwet door te geven aan de Belastingdienst.

4
Wanneer heeft de werkgroep het IBO-rapport afgerond en aangeboden aan het kabinet?
De werkgroep heeft het IBO in april aangeboden aan het kabinet.

5
Kunt u een overzicht verstrekken van de commentaren die zijn gegeven door wetenschappers en belanghebbenden op het rapport?
Ja. De position papers van diverse belanghebbenden en experts zijn te vinden op http://rijksbegroting.nl/beleidsevaluaties/beleidsonderzoek/overzicht-afgeronde-ibos

6
Kunt u aangeven hoeveel van de nieuwe toetreders en herintreders tot de arbeidsmarkt zzp’er, zelfstandigen met personeel (zmp’er) en werknemer zijn sinds 2009?
Het CBS publiceert gegevens over baanvinders, baanwisselaars en het onbenut arbeidsaanbod. Volgens de door het CBS gehanteerde definitie zijn baanvinders: «personen (15 tot 65 jaar) die deel uitmaken van de werkzame beroepsbevolking en korter dan een jaar geleden in hun huidige baan (van minimaal 12 uur) begonnen zijn». Er is vervolgens nog een uitsplitsing mogelijk naar werkkring (zelfstandige, flexibele arbeidsrelatie, vaste arbeidsrelatie). Het is echter niet mogelijk zelfstandigen uit te splitsen naar zzp’ers en zmp’ers. Personen die van baan wisselen zijn geen nieuwe toetreders of herintreders, maar maken wel deel uit van het totaal aantal baanvinders. Om tot het aantal nieuwe toetreders en herintreders te komen, wordt het aantal baanvinders verminderd met het aantal baanwisselaars. Baanwisselaars volgens de door het CBS gehanteerde definitie zijn: «baanvinders (15 tot 65 jaar) die vanuit een substantiële baan – een baan van twaalf uur of meer per week gedurende minimaal één jaar – overgestapt zijn naar een andere baan. De periode tussen beide banen mag maximaal drie maanden beslaan». Onderstaande tabel geeft dus het aantal baanvinders min het aantal baanwisselaars vanaf 2009. De gegevens en definities zijn te vinden op de website van het CBS.[3]

[3] CBS Statline. Baanvinders, baanwisselaars en onbenut arbeidsaanbod, http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=80597NED&D1=0,7&D2=0&D3=0,38-41&D4=8-12&HD=151201-1718&HDR=G3&STB=G1,T,G2.

Tabel: Nieuwe toetreders en herintreders naar werkkring, aantal personen x 1.000

	2009	2010	2011	2012	2013
Werknemer, vaste arbeidsrelatie	185	169	176	152	131
Werknemer, flexibele arbeidsrelatie	365	384	419	411	416
Zelfstandige	41	48	53	55	55
Totaal	591	601	648	618	602

7
Kunt u aangeven wat de prognose is voor zmp'ers voor de periode tot 2030?
Het CPB heeft in 2012 een achtergronddocument gepubliceerd met daarin onder andere de prognose voor het aantal zzp'ers voor de periode tot 2030[4]. Zelfstandigen met personeel zijn geen onderdeel van de analyses en prognoses in dit achtergronddocument. Er is op dit moment geen prognose voor het aantal zelfstandigen met personeel voor de periode tot 2030.

8
Wat zijn de meest innoverende landen van de OESO?
Innovatie kent vele facetten. De OESO houdt geen integrale ranglijst bij om het innovatievermogen van haar 34 leden te vergelijken. Wel brengt zij om het jaar het Science, Technology and Innovation Scoreboard uit met een groot aantal internationaal vergelijkende benchmarks.[5] Er zijn andere organisaties die ranglijsten opstellen die gebruikt kunnen worden om de prestaties van landen op het gebied van innovatie te meten. Twee ranglijsten die het kabinet rond innovatie en ondernemerschap volgt zijn het Innovation Union Scoreboard (IUS) van de Europese Commissie en de Global Competitiveness Index (GCI) van het World Economic Forum (WEF). De uitkomsten van deze ranglijsten zijn ook vermeld in de begroting van het Ministerie van Economische Zaken en in de Monitor Bedrijvenbeleid [6].
IUS bevat een ranglijst voor innovatiekracht van de 28 EU-landen (zie figuur), op basis van 25 indicatoren gerelateerd aan onderzoek en innovatie. Nederland steeg dit jaar een plaats ten opzichte van vorig jaar, van zes naar vijf en werd bovendien leider van een groep «innovatie-volgers». In het IUS-rapport zijn de indicatoren verdeeld over acht groepen. Sterke punten van Nederland zijn met name de groepen onderzoekskwaliteit, kennisverbinding & ondernemerschap en intellectueel eigendom. Relatief zwak zijn de bedrijfsinvesteringen in R&D.

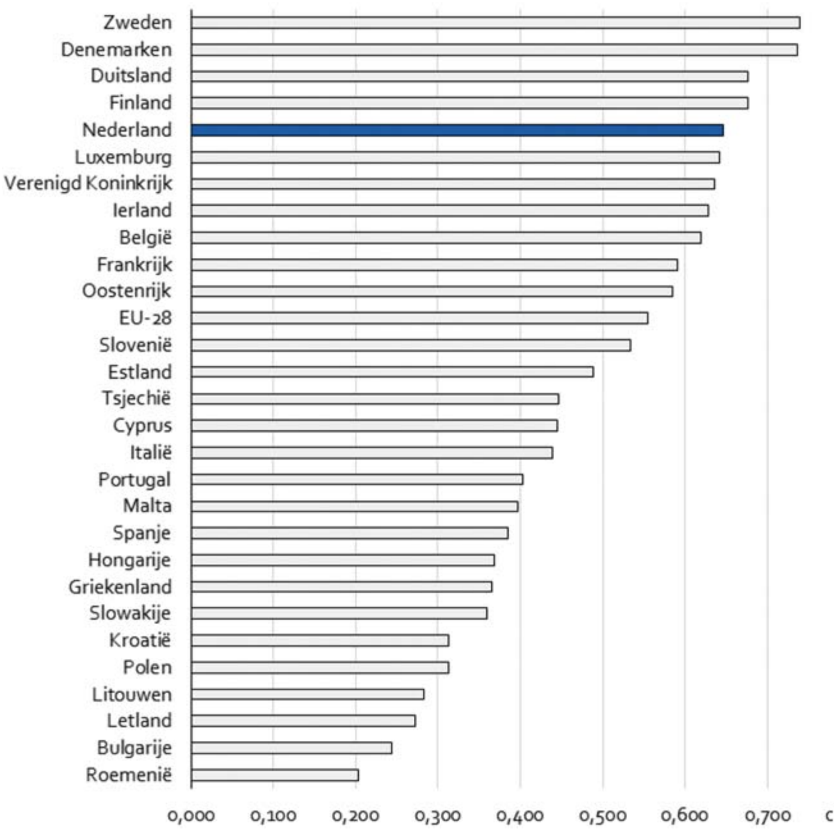
---

[4] CPB (2012). *De huidige en toekomstige groei van het aandeel zzp'ers in de werkzame beroepsbevolking.* http://www.cpb.nl/publicatie/de-huidige-en-toekomstige-groei-van-het-aandeel-zzp-ers-in-de-werkzame-beroepsbevolking.

[5] http://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oecd-science-technology-and-industry-scoreboard.

[6] Daarnaast hebben de World Intellectual Property Organization, Cornell University en INSEAD een Global Innovation Index (GII) ontwikkeld. Deze index maakt een rangorde van 141 landen gebasseerd op 79 indicatoren. Nederland staat daarin momenteel op de 4e plaats. Zie: http://www.wipo.int/econ_stat/en/economics/gii/.

IUS 2015, Summary Innovation Index EU-lidstaten

Eén van de hoofdambities van het Bedrijvenbeleid is dat Nederland in 2020 tot de top 5 kenniseconomieën in de wereld behoort. Deze ambitie wordt afgemeten aan de Global Competitiveness Index (GCI) van het World Economic Forum (WEF). De positie van elk land op deze mondiale concurrentie-index wordt bepaald aan de hand van meer dan 100 indicatoren, verdeeld over 12 «pilaren», waaronder innovatie. Nederland passeerde in de recentste publicatie Japan, Hong Kong en Finland op de ranglijst en neemt nu wereldwijd een vijfde positie in. Alleen Zwitserland, Singapore, De VS en Duitsland staan boven Nederland [7]. Op het onderdeel *Innovation* is de score gebaseerd op onder andere bedrijfsinvesteringen in R&D, kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek (in termen van citatie-impactscores), beschikbaarheid van technisch en R&D-personeel en octrooiaanvragen. Nederland scoort een 5,4 (schaal van 1–7) en dit vertaalt zich in een 8ste plaats (van de 140 landen).

9
Kunt u in het licht van dit Interdepartementaal Beleidsonderzoek reageren op het op 11 november 2015 in De Telegraaf verschenen artikel «Zorgen IMF om zzp'ers; «Snelle stijging bedreigt pensioenen en overheidsfinanciën»»?
Het IMF heeft in haar *concluding statement* opgemerkt dat er in Nederland een groot verschil is tussen de institutionele behandeling van zzp'ers en werknemers, en dat zzp'ers in beperkte mate beschermd zijn tegen arbeidsongeschiktheid en bij pensionering. Ook adviseert het IMF de ingezette aanpak tegen schijnzelfstandigheid door te zetten. In de

[7] World Economic Forum (2015). *The Global Competitiveness Report 2015–2016*. http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015–2016/Global_Competitiveness_Report_2015–2016.pdf.

kabinetsreactie op het IBO zzp heeft het kabinet ook deze aspecten aangekaart en beschreven welke maatregelen het heeft genomen. Het kabinet neemt maatregelen om schijnconstructies tegen te gaan en het in dienst nemen van mensen met een laag inkomen gericht goedkoper te maken. Het kabinet wil zelfstandigen ondersteunen bij het organiseren van hun eigen bescherming. Daarnaast heeft het kabinet maatregelen genomen om de kosten van het arbeidscontract te beperken en blijft zij alert op de risico's die werkgevers kunnen ervaren bij het in dienst nemen van werknemers.

10
Kan er een overzicht gemaakt worden van het aandeel zzp'ers in de meest innoverende landen van de OESO?
Zoals beschreven bij vraag 8 kent innovatie vele facetten en houdt de OESO geen integrale ranglijst bij om het innovatievermogen van haar 34 leden te vergelijken. De twee ranglijsten die het kabinet volgt rond innovatie en ondernemerschap zijn het IUS en de GCI (zie vraag 8). Het aantal zzp'ers, uitgedrukt als percentage van de werkzame beroepsbevolking (15–65 jaar), in de (Europese) landen die het hoogst scoren op deze twee ranglijsten wordt gegeven in de onderstaande tabel. De gegevens zijn afkomstig uit de European Union Labour Force Survey (EU LFS) en staan in de database van Eurostat[8].

Zzp'ers, percentage werkzame beroepsbevolking (15–65 jaar)	2012	2013	2014
Nederland	10,24%	10,94%	11,23%
Europese Unie (EU28)	10,33%	10,25%	10,26%
Finland	8,42%	8,30%	8,46%
Zwitserland	6,27%	6,26%	6,16%
Zweden	5,53%	5,65%	5,55%
Duitsland	5,91%	5,60%	5,45%
Denemarken	4,84%	4,93%	4,66%

11
De fiscale regelingen voor zzp-ers gelden vanaf 1225 gewerkte uren. Zieken en chronisch gehandicapten halen door hun fysieke gesteldheid dit criterium vaak niet. Wilt u ook zieken en chronisch zieken in staat stellen zzp-er te worden door voor hen het urencriterium te versoepelen?
Enkele van de ondernemersfaciliteiten gelden alleen als wordt voldaan aan het urencriterium. Dat betreft de zelfstandigenaftrek, de S&O-aftrek en de meewerkaftrek. Voor deze faciliteiten wordt een robuust urencriterium gehanteerd om te waarborgen dat deze alleen ten goede komen aan ondernemers die hun tijd grotendeels besteden aan het drijven van een onderneming. Voor andere ondernemersfaciliteiten, zoals de mkb-winstvrijstelling en de stakingsaftrek, geldt het urencriterium niet. Derhalve hebben ook ondernemers die niet aan het urencriterium voldoen recht op een aantal ondernemersfaciliteiten.
Daarnaast zijn er verschillende regelingen getroffen voor ondernemers die niet aan het urencriterium kunnen voldoen. Voor ondernemers die gedeeltelijk arbeidsongeschikt zijn, geldt bijvoorbeeld de startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid, op grond waarvan startende arbeidsongeschikten en jonggehandicapten een aftrekpost krijgen van maximaal € 12.000 indien zij voldoen aan een verlaagd urencriterium van 800 uur. Een ander voorbeeld is dat de uren die zwangere vrouwen niet werken vanwege hun zwangerschap wel meetellen voor het urencriterium.
Het kabinet is daarom van oordeel dat er adequate faciliteiten bestaan voor ondernemers die vanwege medische redenen niet aan het urencri-

[8] http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database.

terium kunnen voldoen. Daarnaast is het bestaande urencriterium reeds bewerkelijk voor de Belastingdienst en de belastingplichtige en acht het kabinet het niet wenselijk deze complexiteit verder te doen toenemen door het maken van uitzonderingen voor bepaalde groepen.

12
Het IBO ZZP richt zich op een analyse van de oorzaken en gevolgen van de opkomst van de zzp'ers en beleidsvarianten te onderbouwen. Eén van de oorzaken van de opkomst van zzp'ers is de behoefte aan flexibiliteit van het bedrijfsleven. Daarvoor is echter geen aandacht in het IBO onderzoek. Waarom is dat niet meegenomen?
Het kabinet deelt niet het oordeel dat hiervoor in het rapport geen aandacht is. In het derde hoofdstuk, dat ingaat op de oorzaken van de groei van zzp'ers, wordt geconcludeerd dat veranderingen in de sectorstructuur, productiewijze en technologische ontwikkelingen leiden tot een beweging van productie in grote ondernemingen naar kleinschalige netwerken en een grotere behoefte aan flexibiliteit. In het vierde hoofdstuk, dat ingaat op de effecten van zzp'ers, wordt geconcludeerd dat zzp'ers – samen met flexibele werknemers – zorgen voor aanpassingsvermogen bij bedrijven en in de economie en voorzien in een behoefte aan flexibiliteit en specialistische kennis.

13
Steeds meer afgestudeerden starten direct uit de schoolbanken als zzp'er. Kan de vrijwillige WIA-verzekering ook toegankelijk worden gemaakt voor zzp'ers die niet starten vanuit werk of een uitkeringssituatie?
Zowel de Ziektewet (ZW) als de Wet WIA zijn werknemersverzekeringen. Dit betekent dat werknemers, die in een dienstbetrekking werkzaam zijn (of werkzaam zijn geweest), van rechtswege, verplicht verzekerd zijn tegen de inkomensgevolgen van ziekte respectievelijk arbeidsongeschiktheid op grond van deze wetten.
Wanneer de verplichte verzekering van een werknemer eindigt – bijvoorbeeld omdat de werknemer zijn werkzaamheden tijdelijk onderbreekt of start als zelfstandige – dan mag de ex-werknemer deze verplichte verzekering voortzetten bij het UWV. Er is dan sprake van voortzetting van de werknemersverzekering op vrijwillige basis.
Weliswaar kunnen de ZW en de WIA dus in een aantal bij wet omschreven gevallen inkomensbescherming bieden aan ex-verzekerden, maar het doel van deze wetten is de bescherming van werknemers. Om deze reden staat de vrijwillige verzekering uitsluitend open voor voormalig verplicht verzekerde werknemers en behoren niet-werknemers, zoals schoolverlaters, niet tot de kring van personen die verzekerd kunnen worden op grond van deze wetten.
Het openstellen van de vrijwillige verzekering voor niet-werknemers leidt bovendien tot soortgelijke selectieproblemen als die besproken worden in antwoord op vraag 38.

14
Wat gaat u doen om de bekendheid van de vrijwillige WIA-verzekering te vergroten?
De Minister van SZW heeft uw Kamer toegezegd de bekendheid van de vrijwillige WIA-verzekering te willen vergroten. Deze voorlichting zal samen met het Verbond van Verzekeraars en UWV worden vormgeven. De vrijwillige WIA-verzekering is slechts voor een beperkte groep startende zelfstandigen toegankelijk en aantrekkelijk. In de voorlichtingscampagne zal ik hiermee rekening houden. Het kabinet verwacht dat een gerichte voorlichtingscampagne medio 2016 zal plaatsvinden.

15
De IBO-werkgroep heeft gepoogd een vinger te krijgen achter het fenomeen schijnzelfstandigheid. Ongeveer 2% is begonnen omdat de (voormalige) werkgever aandrong op werken als zzp'er. Ongeveer 15% is zzp'er geworden omdat er geen baan in loondienst werd gevonden. Waarom wordt deze 15% gekoppeld aan schijnzelfstandigheid?
De betreffende paragraaf 2.6.2, genaamd «Alternatieven, autonomie en schijnzelfstandigheid», gaat in aparte subparagrafen in op enerzijds het feit dat een deel van de zzp'ers qua werkcondities lijkt op werknemers en anderzijds het fenomeen schijnzelfstandigheid.

16
Waarom is er geen specifiek onderzoek verricht naar waarom zzp'ers relatief weinig doorgroeien naar zmp'ers? Kan dit mede komen door de relatief snelle verhoging van de marginale druk als een zzp'er meer gaat verdienen en wil doorgroeien? Zou het verhogen van de MKB-winstvrijstelling een bijdrage leveren aan het effectief verlagen van de marginale druk voor zzp'ers die willen doorgroeien? Kan hiermee het creëren van banen en ondernemerschap worden gestimuleerd?
De IBO-werkgroep concludeert dat veel zzp'ers niet de ambitie hebben om door te groeien. Uit onderzoek van Panteia blijkt dat slechts 4% van de zzp'ers van plan is om binnen vijf jaar personeel aan te nemen. Als belangrijkste belemmerende factor wordt een beperkte afzetmarkt genoemd.[9] De toename van het marginale belastingtarief kan ook een remmende werking hebben op de groei van zzp'ers. Om doorgroei aantrekkelijker te maken is het marginale belastingtarief door de mkb-winstvrijstelling voor zelfstandigen aanzienlijk verlaagd. Waarschijnlijk is echter de remmende werking van de lastendruk op arbeid groter. Een ondernemer die wil doorgroeien zal op een gegeven moment immers meestal personeel willen aannemen, waarbij hij wordt geconfronteerd met de kosten waarmee het aannemen van personeel gepaard gaat. Daarom zet het kabinet in het Belastingplan 2016 in op het verlagen van de lasten op arbeid.

17
Waarom is bij de fiscale faciliteiten niet onderzocht hoe de belastingdruk tussen ondernemers in box 1 en box 2 zich tot elkaar verhouden? Zou het ondernemen in box 2 niet fiscaal aantrekkelijker moeten worden voor een zzp'er die zijn of haar bedrijfsrisico verantwoord wil vormgeven met een eigen BV? Waarom is dit niet onderzocht?
In het IBO zzp zijn ook de belasting- en premiedrukverschillen tussen IB-ondernemers en dga's onderzocht. Het rapport concludeert dat de stimulering van ondernemerschap niet rechtsvormneutraal is, aangezien de IB-ondernemer in vergelijking met de dga in veel gevallen een belastingdruk heeft die beduidend lager ligt, vooral bij lagere winstniveaus. Het verschil neemt geleidelijk af bij hogere winsten. In het rapport wordt aanbevolen om de verschillen in belastingdruk tussen de regimes te verminderen. Het kabinet deelt de analyse van de IBO-werkgroep, maar is van mening dat een brede politieke en maatschappelijke discussie nodig is alvorens stappen te zetten in deze richting.

18
Waarom is het wenselijk om de fiscale regimes tussen ondernemers (IB-ondernemers en DGA) en werknemers dichterbij elkaar te brengen? Levert het Belastingplan 2016 hier niet al een effectieve bijdrage aan? Bedoelt het kabinet bij het dichterbij elkaar brengen van deze regimes niet vooral verlaging van de inkomstenbelasting voor werkenden? Zorgt verlaging van verdere verlaging inkomstenbelasting vanaf de tweede

[9] Ambities en vermogensopbouw van zzp'ers. Resultaten zzp-panel meting II van 2012.

schijf niet voor effectieve verlaging van het verschil in belastingdruk tussen werknemers en IB-ondernemers?
Volgens de IBO-werkgroep is het wenselijk de belastingdruk van ondernemers en werknemers dichter bij elkaar te brengen, omdat de ondernemersfaciliteiten voor zzp'ers een verstorende werking hebben op de arbeidsmarkt en niet allemaal effectief bijdragen aan de doelen die met de instrumenten worden nagestreefd. Het kabinet deelt de analyse van de IBO-werkgroep dat op langere termijn het grote verschil in institutionele behandeling van zzp'ers en werknemers moet worden verkleind, maar is van mening dat daartoe eerst een brede politieke en maatschappelijke discussie nodig is.
In het Belastingplan 2016 worden derhalve nog geen grote stappen gezet naar fiscale neutraliteit tussen ondernemerschap en werknemerschap. Het grootste deel van de lastenverlichting richt zich op alle werkenden, waarbij ondernemers en werknemers in gelijke mate profiteren. Alleen het Lage-inkomensvoordeel (LIV) verkleint het verschil in belasting- en premiedruk tussen werknemers en zzp'ers. De LIV verlaagt immers de loonkosten voor werkgevers met werknemers op of net boven het minimumloon. Het verschil in lastendruk met zelfstandigen, die op dit moment aanzienlijk goedkoper zijn voor een opdrachtgever,[10] neemt daardoor af.

19
Waarom is het volgens de IBO-werkgroep wenselijk om de fiscale regimes voor ondernemer (IB-ondernemer en dga) en werknemers dichter bij elkaar te brengen en ook de verschillen in behandeling tussen zelfstandigen en werknemers te verkleinen? Waarom vindt u dat het verschil in de institutionele behandeling van zzp'ers en werknemers dient te worden verkleind, het is toch een volstrekt andere groep die ook zeer verschillende risico's hebben? In hoeverre gaat u in dat geval ook kijken naar een flexibilisering met betrekking tot werknemers?
In aanvulling op het antwoord op vraag 18 is hierbij relevant dat arbeidsrechtelijke en sociale bescherming van zelfstandigen en werknemers ook onderdeel uitmaakt van de verschillen in institutionele behandeling. Het kabinet vindt het van belang dat in de politieke en maatschappelijke discussie in ogenschouw wordt genomen dat de kenmerkende eigenschappen van zelfstandigen en werknemers op bepaalde punten een verschil in institutionele behandeling kunnen rechtvaardigen, zoals ook in hoofdstuk 5 van het IBO-rapport is uiteengezet.

20
Wat is de stand van zaken van de wet Deregulering beoordeling arbeidsrelaties (DBA)?
Het wetsvoorstel Deregulering beoordeling arbeidsrelaties (DBA) is op dit moment aanhangig bij de Eerste Kamer. Het streven is om dit wetsvoorstel – nadat het tot wet is verheven – per 1 april 2016 in werking te laten treden, waarna er een implementatiefase zal gelden tot 1 januari 2017. Voor meer informatie over deze implementatiefase wordt verwezen naar de brief van de Staatssecretaris van Financiën aan de Eerste Kamer van 16 november 2015.[11]

21
Waarom is er bij het onderdeel «aantrekkelijker maken van werkgeverschap» geen aandacht voor het flexibiliseren van de arbeidsmarkt, terwijl dat toch één van de oorzaken is van de opkomst van de zzp'ers?
Het flexibiliseren van de arbeidsmarkt wordt in het IBO genoemd als gevolg, niet als oorzaak van de opkomst van zzp'ers. Het IBO concludeert

[10] Zie paragraaf 3.4.1 van het IBO-rapport, Kamerstuk 31 311, nr. 154.
[11] Kamerstuk 34 036, I.

dat het aannemelijk is dat de snelle groei van het aantal zzp'ers kan worden verklaard door institutionele factoren. In de kabinetsreactie zijn beleidsmaatregelen genoemd om het verschil in behandeling tussen zzp'ers en werknemers te verkleinen. Eerder zijn met de WWZ en de wet Modernisering ZW de verschillen tussen vaste en flexibele contracten verkleind.

22
Hoeveel zzp'ers maken gebruik van een pensioenregeling?
Zzp'ers kunnen langs verschillende wegen een pensioen opbouwen: door deelname aan een collectieve pensioenregeling in de tweede pijler of door het op eigen initiatief treffen van een lijfrentevoorziening in de derde pijler.
Ongeveer 60.000 zelfstandig werkenden waren eind 2014 als actieve deelnemer aangesloten bij een collectieve pensioenregeling[12]. Het gaat daarbij om de beroepspensioenfondsen en een enkel bedrijfstakpensioenfonds dat ook een verplichte deelname kent voor degenen die als zelfstandige in de betreffende sector werkzaam zijn.
Een zeer beperkt aantal zzp'ers zet als gewezen werknemer vrijwillig de deelname voort van het tweede pijler pensioenfonds waaraan ze als werknemer deelnamen. De resultaten van een momenteel nog lopend onderzoek naar de praktijk van de vrijwillige voortzetting kunnen naar verwachting binnenkort uw Kamer worden aangeboden.
Ongeveer de helft van de zzp'ers reserveert in brede zin voor de oude dag. Uit het rapport Zelfbewust een Zelfstandige Positie[13] blijkt dat zij daarvoor een breed scala aan mogelijkheden gebruiken. Ongeveer 25 procent heeft een lijfrentepolis en – al dan niet in combinatie daarmee – ongeveer 12 procent een bankspaarproduct. Daarbij moet waarschijnlijk ook een deel van degenen worden betrokken die in dit onderzoek meldden deel te nemen aan een pensioenfonds. Ongeveer 16 procent maakt gebruik van de mogelijkheid van de fiscale oudedagsreserve.
Hierbij is van belang op te merken dat de oudedagsreserveringen niet altijd de vorm hebben van een geoormerkte voorziening. Mede met het oog op de wenselijkheid om over die gelden te kunnen beschikken, bijvoorbeeld ten behoeve van een investering of als inkomensbuffer, merkt de helft een spaar- of beleggingsrekening aan als een oudedagsvoorziening.

23
Kunt u aangeven of voor elke sector geldt dat zzp'ers een relatief groot vermogen hebben gespaard aan het einde van hun loopbaan?
Zoals in het IBO-rapport vermeld, is zowel de aard van het bedrijf of beroep en het inkomen van belang voor de vermogenspositie van zzp'ers. Met de kanttekening dat het daarbij om een oudere leeftijdscategorie gaat, hebben zelfstandigen die producten aanbieden momenteel de beschikking over een aanzienlijk hoger vermogen dan zzp'ers die arbeid of diensten aanbieden. De hoogte van het inkomen is daarnaast bepalend voor de mate waarin reserveringen voor de oude dag worden gedaan. Verwacht kan dus worden dat met name in sectoren waar veel zzp'ers een relatief laag inkomen hebben, zij bij pensionering over minder vermogen zullen beschikken. Dit betreft met name degenen die werkzaam zijn in de sectoren van handel, vervoer, horeca, cultuur en recreatie.

24
Is het mogelijk om het onderzoek naar de werking van het huidige tweedespoorbeleid te versnellen naar bijvoorbeeld medio 2016, het staat nu gepland voor eind 2016? Zo nee, waarom niet? In het onderzoek wordt

---

[12] DNB, Statistiek pensioenfondsen.
[13] EIM (2011) Zelfbewust een Zelfstandige Positie.

gekeken naar de werking van het huidige tweedespoorbeleid voor re-integratie bij ziekte en de mogelijkheden om de effectiviteit van het tweede spoor te verbeteren. Worden hierbij ook de ervaringen van het bedrijfsleven meegenomen over de verplichtingen en administratie rompslomp? Zo nee, waarom niet? Waarom wordt er niet expliciet ook gekeken naar de mogelijkheden om de rompslomp voor het bedrijfsleven en de verplichtingen voor re-integratie bijvoorbeeld in het 2e jaar te verminderen, dat is een grote last voor het bedrijfsleven? Bent u bereid dit alsnog te doen?
Naar aanleiding van de motie-Tanamal/Schut-Welkzijn[14] laat ik de komende periode onderzoek verrichten naar de effectiviteit van het tweede spoor. In het onderzoek wordt ook gevraagd naar de ervaringen van werkgevers met tweede spoor re-integratie, daarbij zal ook aandacht besteed worden aan de administratieve last die werkgevers nu ervaren. Eind december heb ik uw Kamer geïnformeerd over de hoofdlijnen van dit onderzoek.[15]

25
Kunt u aangeven hoe, in welke mate en in welke sectoren (arbeids)migratie druk uitoefent op arbeidsvoorwaarden?
Die gegevens zijn niet bekend. In het SEO-rapport «Grensoverschrijdend aanbod van personeel. Verschuivingen in nationaliteit en contractvormen op de Nederlandse arbeidsmarkt 2001–2011» (Berkhout et al., 2014)[16] wordt aangegeven dat de meeste arbeidsmigranten werken in sectoren waar werkzaamheden zijn gestandaardiseerd (laaggeschoolde functies), werkzaamheden arbeidsintensief zijn (hoge loonkostenquote), internationaal sterk geconcurreerd wordt op prijs (geen productdifferentiatie) en beheersing van de Nederlandse taal onbelangrijk is. Ze beschrijven een viertal sectoren verder uit: bouw, tuinbouw, vlees-/voedingsindustrie en wegtransport. In die sectoren speelt de prijs van arbeidskosten een belangrijke rol.

26
Kunt u aangeven waarom ouderen vaker zzp'er zijn?
In paragraaf 3.3 van het IBO wordt hiervan een analyse gegeven. Ten eerste geldt voor elke leeftijdscategorie dat er meer zzp'ers instromen dan uitstromen. Personen die zzp'er blijven worden vanzelf ouder en schuiven op enig moment door naar een hogere leeftijdscategorie. Daarnaast wordt het leeftijdseffect wel verklaard vanuit het feit dat ouderen meer mogelijkheden zouden hebben om zzp'er te worden, omdat zij in hun loopbaan vaardigheden hebben ontwikkeld en een netwerk hebben opgebouwd. Recent onderzoek naar arbeidsmarktdynamiek van zzp'ers laat echter zien dat naarmate werknemers ouder worden, de kans kleiner wordt dat ze zzp'er worden. Wel kan netwerk en ervaring een rol spelen bij het succes (en dus het voortbestaan) van de onderneming.

27
Is het juist dat sommige werknemers gedwongen worden door werkgevers om zzp'er te worden en dat dit één van de oorzaken is van de opkomst van zzp'ers?
Het beschikbare onderzoek laat zien dat slechts 2% van de zzp'ers aangeeft dat zijn of haar voormalige werkgever het initiatief heeft genomen voor het starten van de onderneming. Dwang door werkgevers

[14] Kamerstuk 29 544, nr. 635.
[15] Kamerstuk 28 719, nr. 97.
[16] Bijlage bij Kamerstuk 29 544, nr. 578.

speelt dus hooguit een zeer kleine rol als verklarende factor in de opkomst van zzp'ers.[17]

28
Dit najaar starten activiteiten gericht op het bevorderen van verantwoord opdrachtgeverschap. In hoeverre wordt daarbij ingezet op het feit dat de opdrachtnemer zelf altijd (eind-)verantwoordelijk is en blijft?
Een zzp'er is in beginsel verantwoordelijk voor de eigen arbeidsomstandigheden. De verantwoordelijkheid van een opdrachtgever doet daaraan niets af. Voor de activiteiten gericht op het bevorderen van verantwoord opdrachtgeverschap is dit het uitgangspunt.

29
Kunt u een grafiek vergelijkbaar met figuur 3 (op pagina x) maken per sector waarin het zzp-schap erg gebruikelijk is?
Grafiek 3 geeft het verschil in kosten voor een werkgever of opdrachtgever weer van een werknemer of een box 1-ondernemer (inclusief en exclusief reserveringen voor pensioen, arbeidsongeschiktheid, ziekte en leegloop). De cijfers die aan deze figuur ten grondslag liggen zijn slechts in beperkte mate sectorspecifiek. Alleen de premies voor pensioenen en werknemersverzekeringen lopen uiteen in de verschillende sectoren. Zo kan de pensioenpremie variëren van 20,2% in de bouwnijverheid en 23,5% in de zorg tot bijvoorbeeld 17,2% in de reisbranche. Een differentiatie van de figuur naar verschillende bedrijfstakken zal echter niet tot een ander kwalitatief beeld leiden. Verder zijn er verschillen in het gemiddeld inkomen dat door IB-ondernemers in de verschillende bedrijfstakken wordt verdiend. Deze zijn hieronder weergegeven en hebben geen invloed op de grafiek.

Tabel 1: gemiddeld persoonlijk primair inkomen zzp'ers in verschillende bedrijfstakken (duizenden euro's)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zakelijke dienstverlening	40,3	43,2	46,2	45,3	42,8	44,1	43,1
Bouw	35,9	37,5	38,6	34,8	34,6	36	32,1
Zorg	40,2	44,1	44,3	43,4	43,1	41	46,2

30
Kunt u per sector waarin het zzp-schap gebruikelijk is aangeven hoe hoog de uurlonen daarin zijn en hoe deze verschillen tussen werknemers, IB'ers en DGA's?
Er zijn geen gegevens beschikbaar over de uurtarieven die zelfstandigen hanteren of over anderszins naar de feitelijke arbeidsuren herleidbare inkomen, die een vergelijking met werknemers mogelijk maken.

31
In hoeverre is er bij zzp'ers behoefte aan combinatiemogelijkheden van bijvoorbeeld pensioen, vermogensopbouw via de eigen woning en AOV? Kunnen deze onder de huidige regelgeving aangeboden worden? Zo nee, welke belemmeringen zijn er en hoe kunnen die worden weggenomen?
Zelfstandigen kunnen er behoefte aan hebben reserveringen voor de oude dag niet uitsluitend in een pensioenregeling onder te brengen. Vrij beschikbare spaargelden kunnen nodig zijn als buffer voor wisselende inkomsten of voor een investering in bedrijfsmiddelen. Met – al dan niet

[17] Zandvliet, K. (2013). ZZP tussen werknemer en ondernemer. Rotterdam: SEOR, in opdracht het Ministerie van Economische Zaken.

versnelde – aflossing van de hypotheek kunnen op eenvoudige wijze de toekomstige vaste lasten worden verminderd. Het staat zelfstandigen vrij daarbinnen naar eigen voorkeur een optimale combinatie te zoeken. Vanaf 1 januari 2015 is het onder voorwaarden mogelijk om het pensioenvermogen in de derde pijler gedeeltelijk in te zetten in geval van langdurige arbeidsongeschiktheid zonder dat in die situatie revisierente is verschuldigd. Daarmee is voor met name oudere zelfstandigen een aantrekkelijk alternatief gecreëerd voor een arbeidsongeschiktheidsverzekering.

32
Kunt u aangeven waarom zzp'ers een bescheiden rol bij het creëren van innovaties hebben?
In paragraaf 4.1.2 van het IBO zzp wordt gemeld dat empirische studies aantonen dat kleine, jonge en snelgroeiende ondernemingen een belangrijke bijdrage leveren aan innovatie. Potentiële snelgroeiende ondernemers zijn vooral hoogopgeleiden die als werknemer een goed salaris verdienden en niet de ondernemers die uit het «niets» beginnen. Een beperkt deel van de zzp'ers behoort tot deze categorie. Een groot deel van de zzp'ers is minder innovatief. Zo tonen sectorstudies aan dat zzp'ers de innovativiteit van sectoren niet merkbaar verhogen.
Ook wordt in het IBO erop gewezen dat zzp'ers minder productvernieuwingen realiseren dan gemiddeld in het MKB, maar ander innovatief gedrag vertonen dan ondernemingen. Zzp'ers nemen door hun flexibiliteit en soms door hun specialistische kennis dan een rol in als toepasser en verspreider van ontwikkelde kennis. Ook samenwerking tussen zzp'ers kan via kennis- en informatie-uitwisseling bijdragen aan innovatie.

33
In welke sectoren verwacht u dat door concurrentie op arbeidsvoorwaarden het op termijn alleen mogelijk zou zijn om als zelfstandige te werken?
Op voorhand zijn hierover geen precieze uitspraken te doen.

34
Hoeveel zzp'ers hebben een buffer, anders dan de pensioenvoorziening, om ondernemersrisico's op te vangen?
Kortheidshalve verwijs ik u naar paragraaf 2.3.2. van het IBO waar wordt ingegaan op het vermogen en de pensioenvoorziening van zzp'ers.

35
Kunt u aangeven welke beroepsgroepen een lage kans op arbeidsongeschiktheid of werkloosheid hebben?
Met betrekking tot het werkloosheidsrisico zijn geen gegevens voorhanden. Zelfstandigen kunnen zich immers niet tegen werkloosheid beschermen.
Met betrekking tot het arbeidsongeschiktheidsrisico zijn sinds de afschaffing van de WAZ geen eenduidige gegevens meer beschikbaar. Wel hanteren verzekeraars die private arbeidsongeschiktheidsverzekeringen aanbieden zogenaamde beroepsklassen. Deze klassen vormen een verzameling van beroepen met min of meer het zelfde arbeidsongeschiktheidsrisico. De indeling in deze beroepsklassen geeft zodoende een indicatie van het arbeidsongeschiktheidsrisico van een beroep. Het betreft nadrukkelijk een indicatie omdat de indeling in beroepsklassen per verzekeraar kan verschillen. Ter illustratie: bij een grote AO-verzekeraar vallen beroepen als aannemer of akkerbouwer in de hoogste beroepsklasse en beroepen als dierenarts of schadecorrespondent is de laagste beroepsklasse.

36
Kunt u onderbouwen waarom aan de onderkant van de arbeidsmarkt «waarschijnlijk extra werkgelegenheid is ontstaan»?
In het rapport is beschreven dat waarschijnlijk extra werkgelegenheid is ontstaan, omdat zelfstandigen als gevolg van instituties in gevallen goedkoper zijn dan werknemers. Dit verlaagt de gemiddelde kosten van arbeid voor bedrijven en kan daardoor tot extra werkgelegenheid leiden.

37
Is het bij u bekend dat, doordat zzp'ers tegen lagere kosten kunnen werken dan werknemers, er verdringing ontstaat en er daardoor geen sprake is van extra werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt?
Het is het kabinet bekend dat niet elke zzp'er leidt tot extra werkgelegenheid. Voor een deel zal er sprake zijn van werk dat anders door een werknemer gedaan zou worden. Zie verder het antwoord op vraag 36.

38
Met betrekking tot arbeidsongeschiktheid is er eerder een motie aangenomen om de aanmeldtermijn bij het UWV van zzp'ers van 13 naar 26 weken te verlengen. Het kabinet ziet daaraan grote nadelen. Waarom zou er het risico van negatieve selectie zijn als gevolg van de verlenging van de aanmeldtermijn? Kunt u dit nader onderbouwen? Welke mogelijkheden ziet u voor een minder lange verlenging dan 26 weken, maar wel langer dan 13 weken? Wat is de onderbouwing van de eerste schatting van hogere uitkeringslasten van € 60 miljoen structureel? Waarop is dit bedrag gebaseerd?
De door uw Kamer aangenomen motie-Van Weyenberg[18] leidt naar verwachting tot structureel hogere uitkeringslasten van € 60 miljoen. In antwoord op de Kamervragen bij de SZW-begroting 2016 heb ik nader toegelicht waarop dit bedrag is gebaseerd.
De motie verzoekt de regering de aanmeldtermijn voor de vrijwillige verzekering bij het UWV te verlengen tot ten minste 26 weken. Startende zelfstandigen kunnen zich in het huidige systeem binnen 13 weken nadat hun verplichte werknemersverzekering is geëindigd vrijwillig bij het UWV verzekeren voor de ZW en/of de Wet WIA. Deze vrijwillige verzekering kent een acceptatieplicht voor het UWV, waardoor met name slechte risico's zich verzekeren. Dit komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in het premiepercentage van de vrijwillige ZW-verzekering. Dit premiepercentage bedraagt in 2015 9,5%[19]terwijl het gemiddelde ziekteverzuimpercentage in Nederland 3,97% is.[20]
Als uitvoering wordt gegeven aan de motie-Van Weyenberg wordt de aanmeldtermijn verlengd van 13 tot 26 weken. Voor mensen die tijdens de 13 weken extra aanmeldtermijn ziek of arbeidsongeschikt raken, is het erg aantrekkelijk zich alsnog te verzekeren in deze periode. Zij zullen immers eerst een ZW-uitkering krijgen en vervolgens na 2 jaar eventueel een WIA-uitkering.
Rekening houdend met de gemiddelde kans op arbeidsongeschiktheid in een jaar, is de inschatting dat zo'n 160 personen per jaar arbeidsongeschikt raken in de periode tussen 13 en 26 weken nadat voor hen de verplichte verzekering is geëindigd. In de raming wordt er van uitgegaan dat zij zich allemaal vrijwillig verzekeren vanwege het grote financiële belang. Dit betekent dat jaarlijks ongeveer 160 mensen extra de WIA in zullen stromen.
Omdat de gemiddelde WIA-duur naar verwachting 13 jaar betreft, lopen de kosten ook bij een beperkte jaarlijkse extra WIA-instroom al hard op.

---

[18] Kamerstuk 29 544, nr. 628.
[19] http://www.uwv.nl/overuwv/Images/vrijwillige_verzekering_2015.pdf.
[20] TNO, nationale enquête arbeidsomstandigheden 2013.

De totale extra WIA-uitgaven bedragen ca. € 40 miljoen structureel. De Ziektewetkosten schatten we iets lager in. Hier geldt dat de ZW-uitkering maximaal 2 jaar duurt. De ZW-uitkering is echter wel hoger dan de gemiddelde WIA-uitkering. Bovendien geldt dat niet iedereen die recht heeft op een ZW-uitkering doorstroomt naar de WIA. De totale extra ZW-uitgaven bedragen ca. € 20 miljoen structureel.
De totale extra uitgaven bij het uitvoeren van genoemde motie bedragen zodoende ca. € 60 miljoen structureel.
Tegenover de kosten staan geen directe extra premie-inkomsten omdat vrijwillig verzekerden die arbeidsongeschikt zijn en recht hebben op een uitkering, geen premies betalen.
De verwachting is niet dat, door uitbreiding van de aanmeldtermijn, veel extra zelfstandigen die nog niet ziek of arbeidsongeschikt zijn zich verzekeren bij het UWV. Uit onderzoek van Panteia[21] blijkt dat van de zelfstandigen die bekend zijn met de vrijwillige verzekering slechts 13% aangeeft zich niet te hebben verzekerd bij het UWV omdat de aanmeldtermijn te kort was.
Bij een verlenging van de aanmeldtermijn tot minder dan 26 weken, maar meer dan 13 weken doen zich dezelfde effecten voor, alleen in mindere mate.

39
Welke voorstellen zijn er om toezicht door Belastingdienst en Inspectie SZW te laten toenemen en waar zou dat toezicht uit moeten bestaan?
De huidige VAR-systematiek, met een vrijwel ongeclausuleerde vrijwaring voor de opdrachtgever, maakt effectieve handhaving door de Belastingdienst onmogelijk. Met het wetsvoorstel Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA) worden de verantwoordelijkheden van opdrachtgever en opdrachtnemer voor de presentatie van hun onderlinge arbeidsrelatie aan de Belastingdienst beter in balans gebracht en wordt effectieve handhaving beter mogelijk gemaakt. Met het wetsvoorstel wordt onder andere bereikt dat niet alleen bij de opdrachtnemer maar ook bij de opdrachtgever handhavend kan worden opgetreden.
Het streven van de Inspectie SZW is met haar optreden de door haar onderscheiden risico's voor veilig, gezond en eerlijk werk en de bestaanszekerheid zo goed mogelijk aan te pakken. De Inspectie SZW doet dit door risicogericht en programmatisch te werken en haar beschikbare capaciteit gericht in te zetten. De Inspectie SZW kijkt waar de hoge en midden risico's zich het meeste voordoen en kiest op basis daarvan welke programma's zij uitvoert. In dit geval liggen de risico's in onderbetaling, illegale tewerkstelling en onveilig werken. De Inspectie constateert deze risico's met name in de programma's schijnconstructies, bouw, Aanpak Malafide Uitzendbureaus en land- en Tuinbouw. Daarbij zet de Inspectie SZW in op een stevige aanpak van notoire overtreders en ernstige misstanden. Binnen een programma kiest de Inspectie SZW vervolgens voor een optimale mix van interventies om een maximaal effect te bereiken. Afhankelijk van de ernst van de situatie kan de Inspectie dan bijvoorbeeld kiezen voor voorlichting, handhavingscommunicatie, een bestuurlijk of een strafrechtelijk traject, of een combinatie daarvan.
De Inspectie SZW heeft een Meerjarenplan dat op hoofdlijnen de ambities, werkwijze en activiteiten van de Inspectie SZW voor de komende vier jaar beschrijft. Tijdens de looptijd van het Meerjarenplan past de Inspectie SZW de programmering aan op basis van een aanvullende omgevingsanalyse en risicoanalyse. In de jaarplannen beschrijft de Inspectie SZW in grote lijnen de activiteiten per programma die we dat jaar willen gaan uitvoeren. Indien de Inspectie SZW daar aanleiding voor ziet kan zij haar programmering aanpassen en/of in bepaalde programma's de handhaving intensiveren.

---

[21] Panteia, Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen van zzp'ers, resultaten zzp-panel meting II 2013.

40
Kunt u onderbouwen waarom zzp'ers minder risicoavers zijn en waarin dit is gelegen?
Het CPB schrijft hierover in haar position paper ten behoeve van het IBO zzp: «De keuze voor zelfstandig ondernemerschap is voor een deel immers afhankelijk van de tolerantie voor inkomensonzekerheid[22]. Dit kan het gevolg zijn van veranderende maatschappelijke normen ten aanzien van risico en ondernemerschap[23]. Daarnaast speelt volgens het CPB waarschijnlijk de stijgende populariteit van het tweeverdienersmodel een rol. Als een van de partners een vast contract heeft dan stelt dit de ander in staat om meer risico te nemen.»

41
Kunt u aangeven welke concrete verschillen bestaan tussen werknemers en zzp'ers bij de toekenning van toeslagen en kunt u aangeven hoe groot het verschil is in toegekende toeslagen tussen een zzp'er en werknemer met een gelijk netto-inkomen?
De fiscale faciliteiten voor IB-ondernemers, de zelfstandigenaftrek en de mkb-winstvrijstelling, verminderen het inkomen uit werk en woning (box 1). Het gezamenlijke bedrag van het inkomen uit box 1, 2 en 3 is het verzamelinkomen van de ondernemer. Dit verzamelinkomen bepaalt of en voor welk bedrag iemand in aanmerking komt voor toeslagen. Hoe lager het verzamelinkomen, hoe hoger de (kans op) toeslag. Onder overigens gelijke omstandigheden kan een IB-ondernemer eerder aanspraak maken op een toeslag en is deze toeslag ook hoger.
In bijlage 4 (pp. 114–129) bij het rapport zijn tabellen opgenomen die de belasting- en premiedruk en doorwerking naar de zorgtoeslag van werknemers, IB-ondernemers en dga's vergelijken. In deze tabellen is het effect van de ondernemersfaciliteiten op het belastbaar inkomen in box 1 duidelijk zichtbaar. Tabellen 2a, 2b en 2c tonen dat bij gelijke netto inkomens en rekening houdend met reservering voor werkloosheid, ziekte, arbeidsongeschiktheid en aanvullend pensioen het belastbaar inkomen in box 1 van de IB-ondernemer op alle inkomensniveaus lager is dan van de vergelijkbare werknemer en dga. In deze tabellen is wat de toeslagen betreft alleen het effect op de zorgtoeslag meegenomen. Op WML-niveau hebben de IB-ondernemer en de werknemer beide recht op de maximale zorgtoeslag van € 942. De dga ontvangt € 366 zorgtoeslag per jaar. Bij een netto-inkomen op het niveau van dat van een modale werknemer hebben de werknemer en de dga geen recht meer op zorgtoeslag, en heeft de IB-ondernemer recht op maximale zorgtoeslag. Op 2x modaal niveau heeft niemand meer recht op zorgtoeslag.
Het effect dat een lager verzamelinkomen bij gelijk netto inkomen leidt tot hogere toeslagen geldt ook voor de overige toeslagen, de huurtoeslag, het kindgebonden budget en de kinderopvangtoeslag. De hoogte van het effect is afhankelijk van de hoogte van het inkomen en de persoonlijke situatie (zoals hoogte van de huur, aantal kinderen, aantal dagen kinderopvang). Om een indruk te geven: bij een huur van € 600 en servicekosten van € 50 per maand ontvangt de werknemer op minimum-niveau uit tabel 2a een huurtoeslag van € 205 per maand (€ 2.460 per jaar). De IB-ondernemer uit dezelfde tabel ontvangt € 315 per maand (€ 3.780 per jaar). Dat is € 1.320 per jaar meer dan de werknemer.

42
Kunt u aangeven hoe het aantal zmp'ers dat onder de armoedegrens leeft zich verhoudt tot het aantal zzp'ers in dezelfde situatie?

[22] Brown, S., M. Dietrich, A. Nunez en K. Taylor, 2011, Self-employment and attitudes toward risk: timing and observed heterogeneity, *Journal of Economic Psychology*, vol. 32(2): 425–33.
[23] Dekker, F. en M. Stavenuiter, 2012, Zzp'ers: op weg naar herziening? Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

De meest recente cijfers over de kans op armoede zijn te vinden in het Armoedesignalement 2014[24]. Daarin staat ook de kans op armoede onder werkenden vermeld, waaronder zelfstandigen. Een specifiek onderzoek over armoede onder werkende armen betreft een rapport van het CBS[25]. In beide publicaties wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen zelfstandigen met en zonder personeel. Er kan derhalve niet worden aangeven hoe het aantal zmp'ers dat onder de armoedegrens leeft zich verhoudt tot het aantal zzp'ers in dezelfde situatie.

43
Kunt u verklaren waarom het pensioenvermogen van zzp'ers wordt meegerekend bij de vermogensberekening terwijl dit bij werknemers niet het geval is?
Pensioenvermogens in de derde pijler hebben het karakter van een individueel opgebouwde aanspraak waarvan de geldswaarde kan worden vastgesteld. Bij pensioenvoorzieningen in de tweede pijler is geen sprake van een dergelijk vermogen dat aan individuele deelnemers kan worden toegerekend.

44
Kunt u aangeven hoe de vermogensverhoudingen tussen zzp'ers en werknemers zouden zijn als pensioenvermogens niet werden meegerekend?
In het IBO zzp wordt op blz. 17 beschreven dat het niet goed mogelijk is de vermogenspositie van zzp'ers vergelijkbaar te maken met die van werknemers door ook bij hen het pensioenvermogen buiten beschouwing te laten. Het vermogen ten behoeve van de oude dag heeft bij zzp'ers immers niet altijd de herkenbare vorm van een pensioenvoorziening. Ook het vermogen in het eigen huis of de eigen onderneming en spaargelden kunnen daarvoor bestemd zijn.
Omgekeerd zou het gemiddelde vermogen van werknemers duidelijk hoger uitvallen dan nu het geval is als de pensioenopbouw van werknemers in de tweede pijler wel wordt meegenomen bij de bepaling van het huishoudvermogen.

45
Kunt u aangeven welke verschillen er zijn tussen zzp'ers en werknemers in de mate waarin zij om kunnen gaan met geld en waardoor dit wordt veroorzaakt?
Daarover is geen aanvullende informatie bekend, anders dan wat er in de genoemde studie van Josten et al. (2014) staat.

46
Kunt u aangeven hoe de vergelijking van de vermogenspositie van zzp'er, zmp'er en werknemer eruit ziet als huis en pensioen worden meegenomen?
In de vergelijking tussen zelfstandigen en werknemers van het huishoudvermogen op blz. 18 van het IBO-rapport is het vermogen in de eigen woning opgenomen. Ten aanzien van het al dan niet opnemen van pensioenvermogens wordt verwezen naar het antwoord op vraag 44.

47
Wat zijn de macro economische effecten van het aanhouden van hogere buffers van zzp'ers?
Dat is in zijn algemeenheid niet te zeggen. Als zzp'ers meer sparen gaat dat ceteris paribus ten koste van de consumptie en daarmee van

[24] http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2014/Armoedesignalement_2014.
[25] http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/6791E159-8A39-45A0-9621-91C9C4FAD848/0/webpdf_inkomstenuitlangduriglaaginkomen.pdf.

economische groei en werkgelegenheid. Hogere buffers kunnen anderzijds ook leiden tot verkleining van de gevolgen van inkomensschommelingen en daarmee gepaard gaan met gunstige economische effecten.

48
Wat is macro economisch gunstiger individueel of collectief sparen?
Dat is in zijn algemeenheid niet te zeggen.

49
«Ongeveer 3 procent van de zelfstandigen die zich wil verzekeringen wordt geweigerd», staat in het rapport. Wat zijn de redenen voor verzekeraars om zzp'ers te weigeren voor een arbeidsongeschiktheidsverzekering?
De precieze reden waarom een zelfstandige geen verzekeringsaanbod krijgt van een verzekeraar, hangt af van de individuele omstandigheden van het geval. In zijn algemeenheid kan wel gesteld worden dat een verzekeraar waarschijnlijk geen verzekeringsaanbod zal doen – of een aanvraag zal weigeren – in de volgende situaties.
Het is mogelijk dat geen verzekeringsaanbod wordt gedaan, indien het te verzekeren risico zich al heeft voorgedaan. Voor een verzekering moet namelijk sprake zijn van een zogenaamd «onzeker element». Verzekeraars zijn gebonden aan het zogeheten «onzekerheidsvereiste», dat wettelijk is geregeld in artikel 7:925 lid 1 van het Burgerlijk Wetboek (BW)[26]. Op basis van dit vereiste kan het ook zo zijn dat de verzekeraar besluit om wel een verzekeringsaanbod te doen, maar met beperkende voorwaarden. Een risico dat zich al heeft voorgedaan kan dan bijvoorbeeld worden uitgesloten.
De premie en de voorwaarden van de AOV worden bepaald door de onderliggende risico's die de verzekeraar bij een AOV overneemt van de zelfstandige. Als de verzekeraar de onderliggende risico's inschat als te hoog, kan het zijn dat de verzekeraar ervoor kiest om geen verzekeringsaanbod te doen.
Voor zelfstandigen, die om medische redenen niet worden geaccepteerd voor een reguliere AOV, hebben verzekeraars – als alternatief – de private vangnetverzekering ontwikkeld. Verzekeraars accepteren deze zelfstandigen dan zonder medische keuring.

50
Wanneer gaat het kabinet van start met de voorlichtingscampagne om het bewustzijn van zzp'ers over de AOV te vergroten?
Zie antwoord op vraag 14.

51
Is de veronderstelling juist dat uit de cijfers blijkt dat vooral de hoge inkomens zich verzekeren voor een terugval naar een gemiddeld inkomen en dat lage inkomens dit veel minder doen?
Inderdaad blijkt uit eerder genoemd onderzoek van Panteia[27] dat naarmate het maandinkomen van een zzp'er hoger is, de zzp'er zich vaker verzekert tegen het risico van inkomensderving als gevolg van arbeidsongeschiktheid.

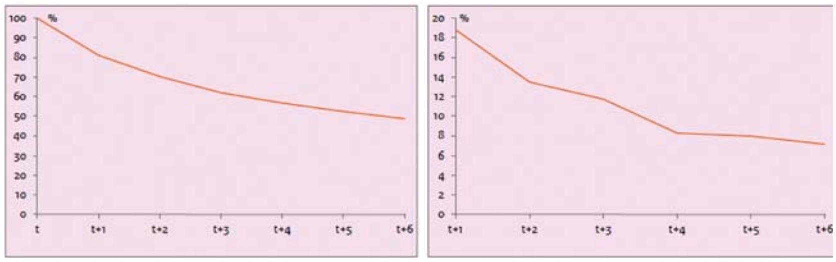
---

[26] Artikel 7:925 lid 1 van het BW luidt: «Verzekering is een overeenkomst waarbij de ene partij, de verzekeraar, zich tegen het genot van premie jegens haar wederpartij, de verzekeringnemer, verbindt tot het doen van een of meer uitkeringen, en bij het sluiten der overeenkomst voor partijen geen zekerheid bestaat, dat, wanneer of tot welk bedrag enige uitkering moet worden gedaan, of ook hoe lang de overeengekomen premiebetaling zal duren. Zij is hetzij schadeverzekering, hetzij sommenverzekering».
[27] Panteia, Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen van zzp'ers, resultaten zzp-panel meting II 2013.

52
Er is eerder gepleit voor een heffingskorting voor werknemers waarmee tegenwicht kan worden geboden tegen de concurrentievoordelen van zzp'ers om de belastingdruk op werknemers geleidelijk meer in lijn te brengen met die op zelfstandigen. Ziet u dit als een oplossingsrichting voor de geschetste problematiek van het verschil in fiscale behandeling?
Een nieuwe heffingskorting voor werknemers zou het verschil in belastingdruk tussen werknemers en zelfstandigen verlagen. Vanzelfsprekend heeft deze maatregel een substantiële budgettaire impact. Deze maatregel heeft als nadeel dat de belastingdruk bij freelancers (resultaatgenieters) verder zal toenemen ten opzichte van werknemers en ondernemers. Overigens zijn ook vele andere maatregelen denkbaar om het verschil tussen werknemers en ondernemers te verkleinen.[28]

53
Hoe lang duurt het zzp-schap gemiddeld van de zzp'ers voor wie het tijdelijk van aard is?
Er zijn geen gegevens van de gemiddelde duur van het zzp-schap voor personen die tijdelijk zzp'er zijn. Daarnaast is het niet eenvoudig te beoordelen wanneer het zzp-schap tijdelijk is. Er is wel onderzoek gedaan naar de overlevingskansen van zzp'ers. Onderstaande figuur geeft de overlevingskans en de *hazard rate* van startende zzp'ers[29]).

Figure 7.3 Survival rate (left) and hazard rate (right), starters 2001-2003

Probability of business survival after certain years (left) and that a self-employed quits in a certain year given that he was still in business a year before (right). Individuals that started a business in 2001-2003 are included.

Onderstaande tabel geeft het percentage van het aantal zzp'ers dat in 2001–2003 gestart is en na een bepaald aantal jaar nog actief is als zzp'er[30]. Bijvoorbeeld, van de zelfstandigen die in 2001–2003 zijn gestart is na 6 jaar nog 30% actief als zzp'er. Een lage overlevingskans hoeft niet per definitie te beteken dat zzp'ers vaak onsuccesvol zijn, een persoon kan ook niet langer meer actief zijn als zzp'er vanwege bijvoorbeeld het aannemen van een baan in loondienst. Tegelijkertijd staat een hoge overlevingskans ook niet meteen gelijk aan succes, aangezien een zzp'er in theorie jaren verlies kan maken in plaats van winst.

[28] Zie paragraaf 6.3 van het IBO-rapport, Kamerstuk 31 311, nr. 154.
[29] Bosch, N. (2011). Succes of self-employment. In Corvers, Euwals en de Grip (red), *Labour Market Flexibility in the Netherlands*. Den Haag: Centraal Planbureau (CPB) in samenwerking met Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA). http://www.cpb.nl/en/publication/labour-market-flexibility-netherlands-role-contracts-and-self-employment.
[30] Mevissen, J., Heuts, L., Leenden H. van, en N. van den Berg (2012). *Aan de slag als zzp'er; Onderzoek naar de kansen van zzp-schap voor drie doelgroepen met afstand tot de arbeidsmarkt*. Amsterdam: Regioplan.

	Gestart in 2001		Gestart in 2002		Gestart in 2003		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
t	40.391	100%	34.551	100%	38.337	100%	**113.441**	**100%**
t+1	33.349	83%	27.490	80%	28.661	75%	**89.609**	**79%**
t+2	27.128	67%	21.556	62%	24.814	65%	**73.593**	**65%**
t+3	21.608	53%	19.370	56%	19.568	51%	**60.608**	**53%**
t+4	19.509	48%	15.963	46%	13.905	36%	**49.417**	**44%**
t+5	16.419	41%	11.896	34%	12.323	32%	**40.670**	**36%**
t+6	12.408	31%	10.742	31%	11.376	30%	**34.556**	**30%**
t+7	11.332	28%	9.955	29%	10.711	28%	**32.027**	**28%**
t+8	10.610	26%	9.456	27%	-	-	-	-
t+9	10.109	25%	-	-	-	-	-	-

Bron: Regioplan, 2012

54

Zijn er in het gerapporteerde ziekteverzuim door zzp'ers verschillen tussen sectoren en kunt u aangeven hoe groot deze zijn?
In de ziekteverzuimbrochure 2012[31] heeft TNO gegevens gepubliceerd over het ziekteverzuim in Nederland. In 2012 geldt voor zelfstandigen gemiddeld een lager verzuimpercentage dan voor werknemers (resp. 2,7% en 4,1%). TNO geeft aan dat de uitsplitsing van de verzuimpercentages voor zelfstandigen naar sector, door de relatief beperkte omvang van de steekproef, vooral indicatief is. Zelfstandigen in de sector «Gezondheids- en welzijnszorg» hebben in 2012 het laagste verzuim (1,3%), het hoogste verzuim komt voor in de sector «Bouwnijverheid» (4,0%).

55
Hoe groot is het aantal zzp'ers dat arbeidsongeschikt raakt en aanspraak maakt op een verzekering uit een regulier dienstverband?
Uit gegevens van het UWV blijkt dat het aantal vrijwillige verzekerde zzp'ers dat arbeidsongeschikt is geworden en daarom een WIA-uitkering toegekend heeft gekregen, per 1 januari 2014 862 bedraagt. Dit is 6% van het totale aantal van 14.635 vrijwillig WIA-verzekerden (dit omvat niet alleen zzp'ers maar ook andere vrijwillig verzekerden).

56
Kan de regering aangeven hoeveel werknemers in 2011 uitstroomden naar de WW en de bijstand?
In 2011 betrof de instroom in de WW circa 414.000 nieuwe uitkeringen[32]. Aangezien een werknemer gedurende het jaar meerdere dienstverbanden kan hebben van waaruit hij werkloos wordt, kan hij gedurende een jaar meerdere keren instromen in de WW. Hierdoor ligt het aantal werknemers dat in 2011 instroomde in de WW enigszins lager dan de genoemde 414.000.
In 2011 zijn circa 122.000 huishoudens de bijstand ingestroomd[33].Een verdere onderverdeling met de reden van instroom is momenteel niet voorhanden.

57
Als motieven om zzp'er te zijn worden specialistische kennis en pieken in werk genoemd. Maximaal 19% huurt zzp'ers in vanwege kostenredenen. Moet hieruit de conclusie worden getrokken dat er voor slechts 19% sprake zou kunnen zijn van concurrentie op arbeidsvoorwaarden?

[31] Ziekteverzuimbrochure 2012 (http://www.monitorarbeid.tno.nl/nieuws/ziekteverzuim-in-nederland-gedaald).
[32] Jaarverslag SZW 2011.
[33] Bijstandsuitkeringenstatistiek CBS.

Een dergelijke conclusie kan niet worden getrokken. Het betreffende onderzoek heeft gevraagd naar de belangrijkste redenen. Een conclusie over in hoeverre kostenredenen (ook) meegespeeld hebben en of dit concurrentie op arbeidsvoorwaarden met zich mee zou kunnen brengen, is op basis hiervan niet te trekken.

58
Zijn er cijfers beschikbaar over het economisch effect (van niet uitgevoerde projecten bij bedrijven) en het effect op de werkloosheid indien het voor bedrijven moeilijker zou zijn om via zzp'ers tijdelijke pieken op te vangen?
Zover bekend zijn hierover geen gegevens beschikbaar.

59
Is er een overzicht vanaf het jaar 2000 over de inzet van overeenkomsten van opdracht (ovo's) voor voornamelijk reguliere werkzaamheden?
Een dergelijk overzicht is niet voorhanden. Overeenkomsten van opdracht zijn privaatrechtelijke overeenkomsten die niet door de overheid worden geregistreerd. Het onderzoek van Bouma en Frouws (2011) naar de overeenkomst van opdracht (ovo), waaraan in het IBO-rapport wordt gerefereerd, is een momentopname.

60
Welke middelen zet u in om schijnzelfstandigheid vast te stellen en welke criteria worden daarvoor gehanteerd?
De Belastingdienst handhaaft onder meer de afdracht van loonheffingen terzake van arbeidsrelaties die als een echte of als een fictieve dienstbetrekking kwalificeren. Dit is daarmee een beoordeling op het niveau van een specifieke arbeidsrelatie. In voorkomende gevallen kan pas bij het beoordelen van de aangifte inkomstenbelasting van een betrokkene worden vastgesteld of er sprake is van een echte ondernemer voor de inkomstenbelasting of niet. Op dat moment bestaat pas zicht op de feitelijk verrichte werkzaamheden en de condities waaronder die hebben plaatsgevonden. Bij een definitieve kwalificatie als fiscaal ondernemer voor de inkomstenbelasting is het niet bij voorbaat uitgesloten dat de Inspectie SZW voor de handhaving van de Arbowet, Wav, Wml en Waadi toch oordeelt dat er sprake is van arbeid onder gezag.
Voor de handhaving door de Inspectie SZW is het van belang of er sprake is van «arbeid onder gezag». Dit begrip vormt ook een van de drie pijlers voor het bestaan van een echte dienstbetrekking in de zin van de Wet op de loonbelasting 1964 en de werknemersverzekeringen. Voor de vraag of sprake is van een fictieve dienstbetrekking is dat begrip juist niet van betekenis. Bij het toezicht op de arbeidsomstandigheden wordt degene die een ander onder zijn gezag arbeid doet verrichten beschouwd als werkgever in de zin van de Arbowet (art. 1, onder 2a, ten eerste). Ook is er jurisprudentie van de Raad van State.
De Inspectie SZW ziet toe op de arbeidswetten: Arbowet, Wav, Wml en Waadi. Het is geen primaire taak van de Inspectie SZW om schijnzelfstandigheid aan te pakken. In sommige gevallen geeft de Inspectie SZW signalen over schijnzelfstandigheid door aan de Belastingdienst. De mogelijkheden voor de Belastingdienst om wat te doen met die signalen waren tot op heden beperkt. Met het wetsvoorstel Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties worden de verantwoordelijkheden van de opdrachtnemer en de opdrachtgever bij het beoordelen van hun arbeidsrelatie beter in balans gebracht, waardoor de mogelijkheden om te handhaven door de Belastingdienst worden verbeterd. De Inspectie SZW zal zodra deze wet in werking treedt met de Belastingdienst bezien of en op welke wijze signalen over «arbeid onder gezag» op grond van de Arbeidsomstandighedenwet op een meer structurele wijze zinvol en efficiënt kunnen worden gedeeld.

61
Is de Verklaring Arbeidsrelatie (VAR) gecontroleerd van alle personen met een ovo die één opdrachtgever heeft?
De Belastingdienst tracht het gedrag van burgers en bedrijven zodanig te beïnvloeden dat een optimaal effect wordt bereikt op de naleving van belastingplichtigen van de fiscale regels (compliance). Op basis van kennis over de oorzaken van het gedrag van belastingplichtigen en gegeven de beschikbare mensen en middelen, maakt de Belastingdienst bewust keuzes voor de handhavingsinstrumenten in die het meeste bijdragen aan de compliance. De handhavingsaanpak bestrijkt het gehele toezichtspalet, van voorlichting tot opsporing.
Ook bij de aanvraag van de VAR vindt, conform de algemene beleidslijn van de Belastingdienst, het toezicht risicogericht plaats. Hierbij kunnen de volgende bijzondere kenmerken nog worden vermeld. In de eerste plaats is sprake van een massaal proces: in de afgelopen jaren werden er circa 500.000 VAR-beschikkingen afgegeven die in het overgrote deel van de gevallen rond de jaarwisseling (moeten) worden verstrekt. Hierbij is dus sprake van een «piekproces». In de tweede plaats is er het bijzondere karakter van een VAR. Deze wordt afgegeven op basis van door de aanvrager aangedragen verwachtingen en inschattingen omtrent zijn toekomstige werkzaamheden. De aanvrager heeft daartoe een standaard vragenformulier ingevuld. Of de aanvrager slechts één opdrachtgever heeft of zal hebben is geen vraag die in het vragenformulier is opgenomen. Controle naar aanleiding van dit gegeven is ook om die reden niet mogelijk.
Om effectief te kunnen handhaven door de Belastingdienst is het van belang de mogelijkheid te hebben consequenties te verbinden aan het overtreden van de wet. Vanwege de vrijwel ongeclausuleerde vrijwaring voor de opdrachtgever bestaat deze mogelijkheid niet bij de huidige VAR-systematiek. De opdrachtgever heeft geen verantwoordelijkheid voor het beoordelen van de fiscale gevolgen van een arbeidsrelatie die hij zelf mede vormgeeft. Het wetsvoorstel DBA brengt op dit terrein dan ook een (noodzakelijke) verbetering in het geheel aan.
Een exact overzicht waarin is uitgesplitst hoeveel capaciteit in den brede is ingezet op het toezicht op zzp'ers valt niet op een eenduidige wijze uit de systemen van de Belastingdienst te halen. Deze zijn daarop niet ingericht. Ditzelfde geldt voor de vraag over het aantal onderzoeken naar schijnzelfstandigheid. Wel kan worden gesteld dat het toezicht op zzp'ers de laatste jaren meer gericht is geweest op het via voorlichting en dienstverlening bevorderen van de compliance van deze groep belastingplichtigen, dan via repressief toezicht. Via deze laatste vorm van toezicht zijn jaarlijks niet sectorspecifiek rond de 1.500 VAR-houders gecontroleerd. Zoals hiervoor reeds is aangegeven kan dit niet los worden gezien van de beperkte mogelijkheden die de Belastingdienst binnen de huidige systematiek heeft.

62
Hoe groot schat de regering het aantal buitenlandse schijnzelfstandigen in Nederland, uitgesplitst naar sector?
Er is geen schatting van het aantal buitenlandse schijnzelfstandigen in Nederland. Die schatting is er derhalve ook niet per sector.
Schijnzelfstandigheid speelt bij buitenlandse arbeidskrachten uit landen waarvoor beperkingen op het vrij verkeer van werknemers van toepassing zijn. Deze arbeidskrachten mogen wel als zelfstandige werken, maar niet zonder meer als werknemer; in dat laatste geval moet de werkgever over een tewerkstellingsvergunning beschikken. Tot 1 januari 2014 was deze situatie van toepassing op Bulgaarse en Roemeense arbeidskrachten. Sinds 1 juli 2013 is dit van toepassing op Kroatische arbeidskrachten. Daarom speelt schijnzelfstandigheid in de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) nu vooral ten aanzien van de Kroaten.

Het aantal schijnzelfstandige Kroaten dat de Inspectie sinds medio 2013 aantreft is lager dan het aantal schijnzelfstandige Bulgaren en Roemenen dat voor 2014 werk aangetroffen. Kroatië heeft ook veel minder inwoners dan Roemenië en Bulgarije.
De Inspectie SZW treft schijnzelfstandigen in het kader van de Wav met name aan in de Bouwsector en in de Land- en Tuinbouw. Als de Inspectie SZW tijdens controles schijnzelfstandigen aantreft wordt deze informatie gedeeld met de Belastingdienst.

63
Kunt u aangeven welke gevolgen het heeft dat zzp'ers de helft minder pensioen opbouwen dan werkenden?
De zzp'ers met een hoger inkomen die geen of een beperkt pensioen opbouwen en daarnaast niet de beschikking hebben over financiële reserves, zoals spaargelden, kunnen bij pensionering geconfronteerd worden met de noodzaak van een aanzienlijke aanpassing van hun bestedingspatroon. Zij zullen daarmee niet altijd rekening hebben gehouden.
Een maatschappelijke consequentie van beperkte pensioenopbouw is dat zij een groter beroep zullen doen op inkomensafhankelijke collectieve voorzieningen, bijvoorbeeld in verband met zorguitgaven.

64
Hoe wordt het hogere vermogen van zzp'ers ten opzichte van werknemers verklaard terwijl ze vaker een huishoudinkomen hebben beneden de lage-inkomensgrens?
Hiervoor wordt verwezen naar paragraaf 2.3.2 van het IBO, waarin hierop wordt ingegaan.

65
Kan er een overzicht worden gemaakt vanaf het jaar 2000 in hoeveel gevallen is onderzocht of er sprake is van schijnzelfstandigheid?
Zie antwoord op vraag 61 voor zover het gaat om de Belastingdienst.
De Inspectie SZW is vanaf 2007 gestart met het actief vastleggen van deze gegevens. Het gaat dan met name om onderzoeken in het kader van de Wav. Onderstaand overzicht geeft het aantal aangetroffen zzp'ers weer waarbij is vastgesteld of ze wel of niet ten onrechte als zzp'ers zijn aangemerkt. Het cijfer geeft niet aan in hoeveel zaken dit heeft gespeeld en/of is onderzocht. Alle aangetroffen zzp'ers zijn onderzocht in het kader van de Wav. Het aantonen van schijnzelfstandigheid is aan de orde in die gevallen waar handhaving van de arbeidswetten daar aanleiding toe geeft.

Aantal aangetroffen zzp'ers waarbij is beoordeeld of er sprake is van (schijn)zzp-schap binnen onderzoeken Wav. Zaken afgesloten in:

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
358	2.411	1.118	1.517	1.373	1.126	1.156	812

66
De fiscale voordelen voor zzp'ers worden niet altijd ingezet voor waarvoor ze zijn bedoeld. Hoe kan ervoor worden gezorgd dat deze middelen wel worden gebruikt waarvoor ze zijn bedoeld, waardoor het level playing field tussen werknemers en zzp'ers minder wordt verstoord?
Er is geen expliciet bestedingsdoel gekoppeld aan de ondernemersfaciliteiten. Binnen de bestaande fiscale instrumenten is het ook niet goed mogelijk om de ondernemersfaciliteiten beter te richten op bepaalde doelen. Een koppeling aan doelstellingen als verzekeringen voor arbeidsongeschiktheid en oudedagsvoorzieningen leidt tot complexiteit

voor de uitvoering en verstoort bijvoorbeeld de markt. Een dergelijke maatregel leidt bovendien niet tot herstel van het gelijke speelveld tussen zelfstandigen en werknemers, omdat werknemers die dergelijke verzekeringen verplicht afnemen niet kunnen profiteren van vergelijkbare fiscale voordelen.

67
Waardoor wordt de afname van de gemiddelde bedrijfsomvang veroorzaakt en is dit proces versterkt sinds 2007?
De gemiddelde bedrijfsgrootte bij oprichting van een bedrijf in de afgelopen jaren afgenomen van 1,6 werkzame personen in 2001–2005 tot 1,3 in 2011[34]. Onderstaande figuur laat zien dat het aantal bedrijven met meer dan 10 werkzame personen in 2015 is afgenomen t.o.v. 2010[35]. Onderstaande figuur laat tevens duidelijk de opkomst van het zzp'schap zien (bedrijven met 1 werkzame persoon), en deze ontwikkeling is dan ook een belangrijke oorzaak van de afname van de gemiddelde bedrijfsomvang. Er zijn veel verschillende oorzaken van de opkomst van zzp'ers te onderscheiden (zie hoofdstuk 3 van het IBO zzp).

Aantal bedrijven naar werkzame personen (3e kwartaal 2015), met procentuele verandering t.o.v. 3e kwartaal 2010

68
Wordt het zzp-schap voor oudere werklozen actief gestimuleerd door gemeenten en het UWV?
UWV en gemeenten stimuleren werklozen actief om het werk te hervatten en uit te stromen uit de uitkering. Die kan via werknemerschap of via zelfstandig ondernemerschap. Het is niet zo dat UWV en gemeenten actief sturen op één van deze vormen. Wel ondersteunen UWV en gemeenten werklozen wanneer vanuit henzelf de wens bestaat om als zelfstandige aan de start te gaan. De WW en Participatiewet kennen hiervoor uiteenlopende instrumenten.

69
Waardoor wordt het verschil in uittreedleeftijd tussen zzp'ers en werknemers veroorzaakt en is er een relatie met verschillen in pensioenvoorzieningen?
In het IBO-rapport wordt hiervoor mede als verklaring genoemd dat tot recent werknemers gebruik konden maken van collectieve regelingen voor

---

[34] CBS (2013). *Het Nederlandse ondernemingsklimaat in cijfers 2013.* Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/E43CAEB8-C372-4D97-9D1F-7B3CFBBDD799/0/2013i74pub.pdf.
[35] CBS (2015). *De staat van het mkb.* Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bedrijven/publicaties/publicaties/archief/2015/2015-staat-van-het-mkb-2015.htm.

vervroegde uittreding. Het gegeven dat het overgrote gedeelte van de werknemers een aanvullend pensioen heeft, terwijl dat voor een aanzienlijke groep zelfstandigen niet het geval is, kan daarbij ook een rol spelen. Een andere factor kan zijn dat voor werknemers de pensioendatum geregeld is, terwijl zzp'ers zelf kunnen kiezen wanneer zij hun werkzaamheden beëindigen. Tot slot hebben zelfstandigen vaak meer mogelijkheden om hun werkzaamheden geleidelijk af te bouwen, naar gelang hun persoonlijke situatie en voorkeuren.

70
Hoe groot is het aantal migranten uit MOE-landen dat als zzp'er werkt?
De meest recente cijfers zijn over het vierde kwartaal 2014. Van de migranten uit de MOE-landen werkten er rond 13.000 als zelfstandige (Bron: CBS migrantenmonitor).

71
Kan er een overzicht worden gemaakt hoe in andere OESO landen de totale belasting- en premiedruk voor zelfstandigen is t.o.v. werknemers?
De OESO heeft dit jaar een rapport uitgebracht over het belasten van het MKB in landen binnen de OESO en de G20.[36] In dit rapport is geen tabel opgenomen die een vergelijking van de totale belasting- en premiedruk tussen werknemers en zelfstandigen mogelijk maakt. Wel is er een tabel te vinden waarin de aanwezigheid van verschillende soorten belastingfaciliteiten voor het MKB in de verschillende landen wordt vergeleken (tabel 3.4 op pagina 85 van het genoemde OESO-rapport).

72
Wat is het verschil in netto-inkomen tussen werknemers en IB-ondernemers als pensioenvoorziening en verzekeringen worden meegeteld?
Als IB-ondernemers en dga's reserveren voor pensioen, ziekte, arbeidsongeschiktheid en leegloop, ziet de vergelijking er als volgt uit:

Tabel: Netto besteedbaar inkomen in percentage van de bruto loonkosten/winst bij reserveringen voor pensioen ziekte arbeidsongeschiktheid en leegloop.

Loonniveau	Wettelijk minimumloon	Modaal	2x modaal
Werknemer	72%	54%	46%
IB-ondernemer	87%	66%	55%
DGA	69%	53%	48%

Deze getallen zijn ook terug te vinden in figuur 3.2 van het rapport

73
Wat voor aftrekposten c.q. fiscale regelingen zijn er voor zzp'ers die een gedeelte van de arbeidsinzet thuis verrichten?
Ondernemers kunnen in beginsel alle zakelijke kosten in aftrek brengen op hun winst. Kosten in verband met de werkruimte in de woning van belastingplichtige zijn slechts aftrekbaar indien de werkruimte een zelfstandig gedeelte van de woning vormt en de belastingplichtige voor zijn werkzaamheden in voldoende mate gebruik maakt van de werkruimte.

74
Wat voor fiscale regelingen zijn er voor werknemers die een gedeelte van de arbeidsinzet thuis verrichten?

[36] OECD (2015), Taxation of SMEs in OECD and G20 Countries, OECD Tax Policy Studies, No. 23, OECD Publishing, Paris.

Werkgevers hebben een aantal fiscale mogelijkheden om thuiswerkers te ondersteunen. In de eerste plaats is het vergoeden of te verstrekken van arbovoorzieningen in de werkruimte thuis onbelast als die arbovoorzieningen samenhangen met de verplichtingen van de werkgever op grond van de Arbeidsomstandighedenwet. Daarbij geldt als voorwaarde dat de werknemer geen eigen bijdrage betaalt en de inrichting van de werkruimte thuis voldoet aan de eisen van het Arbeidsomstandighedenbesluit. De onbelaste voorzieningen richten zich met name op het op een ergonomisch verantwoorde en doelmatige manier van werken (bureaustoel, werkblad, verlichting, etcetera).
Voorts hebben werkgevers de mogelijkheid de voor het werk noodzakelijk geachte computers of printers en dergelijke onbelast te vergoeden of te verstrekken. Tot slot kunnen werkgever voor onbelaste vergoedingen of verstrekkingen gebruik maken van de vrije ruimte van de werkkostenregeling. Voor meer informatie zie het handboek loonheffingen.

75
Hoe groot is het verschil tussen de inkomensafhankelijke bijdrage Zvw (IAB Zvw) tussen werknemers en andere groepen? Op pagina 40 staat dat het voor zzp'ers 1,10 procent lager is dan werknemers. Op pagina 5 staat 2,1 procentpunt tussen ondernemers en werknemers. Hoe hoog is de verlaagde bijdrage IAB Zvw voor verschillende groepen ondernemers (zzp'ers, zmp'ers, etc).
De getallen op pagina 5 van het rapport zijn correct. In 2015 is het tarief voor werknemers 6,95 procent en voor onder andere IB-ondernemers, dga's en gepensioneerden 4,85 procent. Het verschil is 2,1 procentpunt (2015, of 1,25% 2016. Cijfers zijn al gepubliceerd in Stcrt. nr. 44403). Het getal van 1,10 procent op pagina 40 is een typefout. Bij de verschillen in tarieven moet wel worden aangetekend dat de IAB Zvw voor werknemers door de werkgever wordt betaald en op die manier ten koste gaat van de bruto loonruimte. Zzp'ers moeten de (lage) bijdrage zelf betalen. Er is geen verschil in de hoogte van de IAB Zvw tussen IB-ondernemers met of zonder personeel.

76
Hoe wordt het lage aandeel zzp'ers verklaard in de Scandinavische landen terwijl ze een hoog beschermingsniveau van werknemers kennen?
De verschillen tussen Nederland en Scandinavische landen zijn meer omvattend dan het niveau van bescherming van werknemers en het aantal zzp'ers. Een verklaring is dan ook niet geven.

77
Waarom sluit een kwart van de werkgevers geen verzekering voor de loondoorbetalingsplicht af?
Ongeveer 76 procent van alle werkgevers heeft een verzekering voor de loondoorbetalingplicht afgesloten. De verzekeringsgraad onder kleine werkgevers is hoger dan onder grote werkgevers (75% bij werkgevers tot 7 werknemers, 85% bij werkgevers met tussen 7–15 werknemers, aflopend tot 25% bij bedrijven met meer dan 100 werknemers). Uit onderzoek[37] blijkt dat werkgevers zich niet verzekeren omdat zij van mening zijn het risico zelf te kunnen dragen of omdat werkgevers het verzuimrisico laag inschatten. Ook is de als te hoog ervaren prijs van een verzekeringspolis een reden om zich niet te verzekeren. Startende werkgevers zijn minder vaak verzekerd dan werkgevers die al langer bestaan.

[37] Kamerstuk 29 544, nr. 586 herdruk.

78
Welke redenen zijn er geweest om pensioenregelingen voor zelfstandigen verplicht te stellen voor bepaalde sectoren en hoe verhouden de kosten zich met die voor werknemers in deze sectoren?
Redenen voor de betrokken partijen in een sector om de deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds verplicht te stellen voor alle werkenden – werknemers en zelfstandigen – in een sector kunnen tweeledig zijn. De mogelijkheid voor deelname maakt het mogelijk dat ook de zelfstandigen in een sector via het pensioenfonds een oudedagsvoorziening kunnen opbouwen. De verplichting van deelname voorkomt daarnaast dat de zelfstandig werkenden een prijsvoordeel kunnen hebben ten opzichte van werkgevers met pensioenverplichtingen ten behoeve van hun personeel.

79
Kunt u aangeven hoeveel zzp'ers slechts één opdrachtgever hebben?
Hierover staat in het IBO-rapport op pagina 28 het volgende: «Onder zzp'ers die zijn ingeschreven bij de Kamer van Koophandel (KvK) heeft de meerderheid meer dan 10 opdrachtgevers. Van alle personen met een overeenkomst van opdracht heeft 25 procent één opdrachtgever.»

80
Hoe groot zijn de groepen zelfstandigen die uurtarieven van € 10–€ 15 en € 0–€ 10 hanteren, hoe groot is de groep binnen deze categorieën die gebruik maakt van de zelfstandigenaftrek?
In het aangehaalde onderzoek[38] geeft 26% van de 209 respondenten op de vraag «Wat is (omgerekend) uw uurtarief in de meest recente ovo?» het antwoord <10 euro en 16% 10–15 euro.
Het is niet bekend hoeveel zelfstandigen met een laag uurtarief recht hebben op de zelfstandigenaftrek. Het uurtarief wordt niet bijgehouden door de Belastingdienst.

81
Welke gevolgen heeft het lage ziekteverzuim bij zzp'ers voor de gezondheid van deze groep?
Uit de ziekteverzuimbrochure 2012 van TNO blijkt dat zelfstandigen gemiddeld een lager verzuimpercentage hebben dan werknemers (resp. 2,7% en 4,1). Wat de eventuele gezondheidseffecten hiervan zijn, is niet bekend.

82
Welke voorwaarden kent het UWV voor een zelfstandigenverzekering via de WIA en waarin verschillen deze met de verzekering voor werknemers?
Ingeval van werknemerschap ontstaat de verplichte verzekering voor de ZW en de WIA van rechtswege. Als een ex-werknemer start als zelfstandige, en hij zijn verplichte verzekering op vrijwillige basis wil voortzetten, dan moet hij zich hiervoor aanmelden bij het UWV. Toelating door het UWV vindt plaats als de zzp'er zich aanmeldt binnen 13 weken na het einde van de verplichte verzekering. De polisvoorwaarden voor de vrijwillige verzekering – met betrekking tot recht, hoogte en duur van de uitkering – zijn dezelfde als die gelden voor de verplichte verzekering, op grond van de ZW en WIA.
Voor de ZW betekent dit dat, als de verzekerde wegens ziekte niet in staat is zijn eigen werk te verrichten, hij recht heeft op ziekengeld, op grond van de ZW. De hoogte ervan bedraagt 70% van het dagloon. De maximumduur is 104 weken. Dit geldt dus zowel voor de verzekerde werknemer, als voor de verzekerde zzp'er.

---

[38] Bouma, S. en B. Frouws (2011). *Gebruik van de overeenkomst van opdracht*. Zoetermeer: Research voor Beleid.

Voor de WIA betekent dit dat, als de verzekerde (werknemer of zzp’er) 104 weken ziek is geweest, er een WIA-beoordeling door het UWV plaatsvindt. Het UWV stelt dan vast, aan de hand van het arbeidsongeschiktheidscriterium van de WIA, of de betrokkene 65% of meer kan verdienen van het inkomen dat een gezond persoon met soortgelijke ervaring en opleiding kan verdienen. Daarbij wordt rekening gehouden met de medische beperkingen van de betrokkene. Op basis van deze beoordeling stelt het UWV het arbeidsongeschiktheidspercentage vast. Wanneer de betrokkene meer dan 35% arbeidsongeschikt is, bestaat er recht op een uitkering op grond van de WIA. De hoogte van de WIA-uitkering is afhankelijk van het arbeidsongeschiktheidspercentage. Bij volledige arbeidsongeschiktheid (80–100%) bedraagt de uitkering 70% van het dagloon. Dit geldt dus zowel voor de verzekerde werknemer, als voor de verzekerde zzp’er.

83
Hoe verklaart de regering de lage deelname aan de WIA-verzekering voor zelfstandigen?
De vrijwillige WIA-verzekering bij het UWV staat open voor zelfstandigen, die starten vanuit werknemerschap. De reden voor het beperkte gebruik van deze verzekering, lijkt gelegen te zijn in de geringe bekendheid ervan. Dit kwam ook naar voren uit bovengenoemd onderzoek van Panteia[39]. Ten aanzien van deze beperkte bekendheid, moet echter bedacht worden dat de vrijwillige verzekering bij het UWV niet zozeer gericht is op de totaalgroep van zzp’ers, maar veeleer op de – vanuit werknemerschap – startende zzp’ers die moeilijker verzekerbaar zijn. Daardoor is de bekendheid en het bestaan van de vrijwillige verzekering met name relevant voor startende zzp’ers die moeilijk terecht kunnen op de private verzekeringsmarkt.

84
Welke voorwaarden kent het UWV voor een ZW-verzekering voor zelfstandigen en waarin verschillen deze met die voor werknemers?
In het antwoord op vraag 82 zijn de voorwaarden toegelicht die gelden voor de toelating tot de vrijwillige ZW- en WIA-verzekering voor zelfstandigen. In dit antwoord is ook toegelicht dat de polisvoorwaarden voor de vrijwillige verzekering – met betrekking tot recht, hoogte en duur van de uitkering – voor zelfstandigen dezelfde zijn, als die voor de verplichte verzekering voor werknemers.

85
Wat zijn de betere prijs of aantrekkelijkere polisvoorwaarden voor zzp’ers dan de WIA voor werknemers?
In de antwoorden op de vorenstaande vragen 82 en 84 is toegelicht welke polisvoorwaarden gelden voor werknemers, die van rechtswege verplicht verzekerd zijn voor de WIA. Anders dan werknemers, hebben zelfstandigen de keuze om zich al dan niet te verzekeren voor het arbeidsongeschiktheidsrisico. Eén van de mogelijkheden om zich te verzekeren, is het sluiten van een reguliere AOV bij een private verzekeraar. Een verschil met de WIA is dat bij een AOV de zelfstandige zelf de hoogte van het te verzekeren bedrag bepaalt. Ook verschilt de WIA van de AOV daarin dat bij een AOV de zelfstandige zelf de eindleeftijd, de uitkeringsduur, de wachttijd (enkele maanden of een jaar) en het toepasselijke arbeidsongeschiktheidscriterium kan kiezen. De zelfstandige heeft aldus zelf invloed op de polisvoorwaarden. Het gekozen pakket is van invloed op de hoogte van de premie. Daarnaast zijn ook andere aspecten van invloed op de hoogte van de premie; daarop wordt in de antwoorden op onderstaande vragen (86 t/m 88) dieper ingegaan.

[39] Panteia, Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen van zzp’ers, resultaten zzp-panel meting II 2013.

86
Welke aanvullende eisen kunnen de verzekeraars stellen ten aanzien van de verzekering?
Zelfstandigen kunnen zelf kiezen of en wanneer zij een AOV willen afsluiten bij een private verzekeraar. Verzekeraars hebben de vrijheid om (actuarieel) vast te stellen of zij de zelfstandige kunnen verzekeren en tegen welke voorwaarden. Hiervoor zal de verzekeraar willen inschatten hoe groot het risico is dat de zelfstandige arbeidsongeschikt zal raken en blijven. Verzekeraars beoordelen hiervoor het (gezondheids)risicoprofiel van de zelfstandige. Er wordt dan bijvoorbeeld bekeken of de zelfstandige gezondheidsklachten heeft (gehad), in relatie tot diens leeftijd en diens beroep. Op basis van deze inschatting bepaalt de verzekeraar welk verzekeringsaanbod hij doet. Er kan sprake zijn van een gemiddeld risico, een risico dat hoger is dan gemiddeld of een risico dat te hoog is. Als er sprake is van een risico dat hoger is dan gemiddeld, dan kan de verzekeraar beperkende voorwaarden stellen, zoals uitsluiting van een bepaald risico en/of een premieopslag. Als het risico te hoog is, dan kan het zijn dat de verzekeraar ervoor kiest om geen verzekeringsaanbod te doen en wordt de betrokkene dus geweigerd.

87
Waarom beschouwen zzp'ers met een erg hoog inkomen een verzekering eerder als overbodig?
Uit onderzoek van Panteia[40] blijkt dat een belangrijke reden is om een verzekering af te sluiten, dat men vindt dat men zelf niet in staat is om het financiële risico van arbeidsongeschiktheid zelf te dragen. Het hebben van een hoog inkomen of het hebben van eigen vermogen, kan een reden zijn om juist géén verzekering af te sluiten. Door de aanwezigheid van een financiële buffer achten deze zelfstandigen zich in staat het financiële risico van arbeidsongeschiktheid zelf te dragen. Om die reden beschouwen zij een AOV als overbodig.

88
Welke redenen kunnen verzekeraars aanvoeren om een zzp'er voor een verzekering te weigeren?
Zie het antwoord op vraag 49.

89
Hoe groot is de groep AOW-gerechtigden die uittreedt als zzp'er?
Op grond van een analyse van gegevens uit 2008 was 15 procent van de werkenden die de leeftijd van 67 jaar bereikten, daarvoor werkzaam als zelfstandige. Daarnaast is 5 procent daaraan voorafgaand ook als werknemer werkzaam geweest. Met de groei van het aantal zzp'ers in de afgelopen periode zullen deze aandelen sindsdien gestegen zijn.

90
Voor welke sectoren en beroepsgroepen geldt dat bedrijven alleen nog zzp'ers inhuren?
Voor zover mij bekend, is er geen enkele sector of beroepsgroep waarin uitsluitend arbeidsrelaties worden aangegaan met zzp'ers. Zie hiervoor ook figuur 2.3 op pagina 12 van het IBO.

91
Hoe verhoudt de door het CBP verwachte groei van het aantal zzp'ers van 20 tot 30 duizend tot 2030 zich tot de totale groei of krimp van de beroepsbevolking in die periode?
Het CPB schrijft in haar position paper over de verhouding tussen het aantal zzp'ers en de beroepsbevolking het volgende: «De groei van het

[40] Panteia, Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen van zzp'ers, resultaten zzp-panel meting II 2013.

aandeel zzp'ers in de werkzame beroepsbevolking zal naar verwachting doorzetten, vooral bij mannen. In een scenario waarin het beleid niet verandert stijgt het aandeel zzp'ers van 12% van de werkzame mannen in 2010 naar 19% in 2030. Onder vrouwen stijgt het aandeel van 8% naar 9%.[41]»

92
Met hoeveel procent stegen de premies voor arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (aov) voor bouwvakkers de afgelopen vijf jaar?
Hierover zijn mij geen cijfers bekend. Het algemene beeld van prijsstijgingen, dat kennelijk heerst, kan ik noch bevestigen, noch ontkennen. De reden hiervoor is dat iedere verzekeraar hierin zijn eigen beleid voert. Het is echter niet ondenkbaar dat er, voor sommige verzekerden, de afgelopen jaren sprake is geweest van een premiestijging, omdat de elementen, waarop een verzekeraar zijn premie baseert, veranderlijk zijn. Zo is de kans om arbeidsongeschikt te raken – de zogeheten «invalideringskans» – niet statisch maar aan verandering onderhevig, bijvoorbeeld onder druk van de economische crisis.

93
Klopt het dat sommige premies aov voor zware beroepen tot 900 euro per maand kunnen bedragen?
Een van meest gehoorde bezwaren rond de AOV voor zelfstandigen, is dat het een duur product is. Anderzijds is een langere periode van ziekte of arbeidsongeschiktheid ook zeer kostbaar.
Een premie van € 900 per maand kan voorkomen in de praktijk. Maar tegelijkertijd is de premie sterk afhankelijk van hoe de desbetreffende AOV is samengesteld; daarop heeft de zelfstandige zelf invloed. Het maakt qua premie een groot verschil welk bedrag de zelfstandige wil verzekeren, maar ook welke eindleeftijd, uitkeringsduur, wachttijd (enkele maanden of een jaar) en welk arbeidsongeschiktheidscriterium de zelfstandige kiest. Afhankelijk van de keuzes die de zelfstandige maakt, kan de zelfstandige de AOV duurder of goedkoper maken. Daarbij geldt veelal: hoe meer risico de zelfstandige zelf draagt (dus hoe minder uitgebreid de variabelen), des te lager de premie.
Op dit moment biedt de verzekeringsmarkt al een breed scala aan verzekeringsproducten, waaronder ook (aangepaste) polissen met een beperktere dekking; die worden ook wel de instap- of de startersproducten genoemd. Dit soort verzekeringen is goedkoper dan een reguliere AOV. Soms kan de dekking ervan op een later moment worden uitgebreid. Deze producten groeien dan mee met de ontwikkeling van de ondernemer/onderneming.

94
Zijn er aov verzekeringen die tot het 67e levensjaar verzekeren?
De meeste verzekeraars hebben de voorwaarden voor nieuwe klanten aangepast aan de AOW-leeftijdsverhoging. Voor het grootste deel van de bestaande klanten, die tot 65-jarige leeftijd verzekerd waren, biedt het merendeel van de inkomensverzekeraars een oplossing voor het inkomenshiaat. De condities waaronder deze oplossing wordt aangeboden – zoals het medisch acceptatiebeleid, de gehanteerde leeftijdsgrens en de kosten van de uitbreiding – verschillen per verzekeraar. Er is een kleine groep verzekerden waarvoor verzekeraars geen private oplossing kunnen bieden. In de praktijk zal het hier met name gaan om bestaande klanten die al arbeidsongeschikt zijn. Als deze mensen op 1 januari 2013 al een private arbeidsongeschiktheids-uitkering ontvingen, die eindigt op

---

[41] (Bosch, N., Roelofs, G., Vuuren, D. van, en M. Wilkens (2012). *De huidige en toekomstige groei van het aandeel zzp'ers in de werkzame beroepsbevolking*. Den Haag: Centraal Planbureau).

65-jarige leeftijd, dan kunnen zij een beroep doen op de tijdelijke regeling overbruggingsuitkering AOW (OBR).

95
Klopt het dat zelfstandige bouwvakkers na hun 55e zich niet meer kunnen verzekeren bij private verzekeraars voor aov?
Soms kiezen verzekeraars voor een lagere eindleeftijd van de verzekering, als het gaat om zelfstandigen met een zogeheten «risicovol of zwaar beroep» zoals bij bepaalde beroepen in de bouw. Als de verzekeraar besluit tot zo'n maatregel is het waarschijnlijk dat een dekking tot de pensioenleeftijd anders zou hebben geleid tot een voor de doelgroep onacceptabele premie.
In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat het gangbaar is dat verzekeraars een uiterlijke acceptatieleeftijd hanteren, die ligt op vijf jaar voor de maximale eindleeftijd. Als de eindleeftijd ligt op 60 jaar, kan dit dus betekenen dat een verzekeraar iemand na het 55e levensjaar niet meer accepteert.

96
Kan er een overzicht worden gegeven van de verhouding van de belasting- en premie-inkomsten vanaf het jaar 2000 van zzp'ers t.o.v. werknemers?
Het CBS publiceert op internet[42] een statistiek van inkomensbestanddelen van huishoudens, onderscheiden naar huishoudenkenmerken. Een deel van de gegevens in deze tabel is overgenomen in bijlage 1. Bij het gebruik van deze tabel past een aantal kanttekeningen:
Het gaat om waarnemingen op huishoudniveau. Dit betekent dat in een huishouden met als voornaamste inkomensbron «inkomen uit eigen onderneming» er ook loon kan binnen komen, zowel bij de ondernemer zelf als bij een tweede verdiener. Zo kunnen premiebetalingen die voor een ondernemer niet bestaan, toch voorkomen in een huishouden waarvan inkomen uit eigen onderneming de voornaamste inkomensbron is. Een voorbeeld van zulke premies zijn de premies voor werkloosheid.
Huishoudens worden niet onderscheiden naar het kenmerk «zzp'er». Als het inkomen van de zzp'er de voornaamste bron van het huishouden is, is het huishouden ofwel terug te vinden in de categorie «inkomen uit eigen onderneming» (in geval van een IB-ondernemer) ofwel «overig inkomen uit arbeid» (in geval van een dga of een resultaatgenieter. Zzp'ers van wie het zzp-inkomen niet de voornaamste inkomensbron is komen terecht in de categorie «loon werknemers en ambtenaren» of in de categorie «overdrachtsinkomen». Deze laatste categorie is niet opgenomen in bijlage 1.
De premiebetalingen omvatten zowel collectieve als particuliere premies en zowel premies die door de werkgever worden betaald (zoals premies werkloosheid en collectieve arbeidsongeschiktheidspremie ten behoeve van werknemers) als premies die door huishoudens zelf wordt betaald.
Ook de premies voor de bedrijfstakpensioenen zijn in deze tabel meegenomen. In de kostensoort «premie ziektekostenverzekering» zijn naast de volksverzekeringspremie AWBZ zowel de IAB-ZVW als de nominale ZVW-premie opgenomen. Ontvangen zorgtoeslag is met deze premies verrekend.
De premies volksverzekeringen zijn te vinden in de kostensoorten premie ouderdom en nabestaanden (AOW, ANW), premie arbeidsongeschiktheid (AAW, WAZ) en premie ziektekostenverzekering (AWBZ). De belastingen op inkomen bevatten alleen het belastingdeel van de gecombineerde inkomensheffing in de eerste en tweede schijf van box 1.

---

[42] http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=70991NED&D1=2&D2=84,90,93,101,108,123&D3=73–76&D4=a&HD=151201–1429&HDR=G3,T&STB=G2,G1.

Voor de jaren na 2014 zijn geen ramingen beschikbaar. De belasting- en premieontvangsten worden op totaalniveau geraamd per belastingsoort. Bij de raming worden geen ontvangsten van afzonderlijke groepen onderscheiden.

97
Kan er een overzicht worden gegeven van de raming van de belasting- en premie-inkomsten vanaf 2001 tot en met 2020 van zzp'ers?
Zie antwoord op vraag 96.

98
Kan er een totaal overzicht worden gegeven van de raming van de belasting- en premie-inkomsten vanaf 2001 tot en met 2020 waarin wordt aangegeven welk deel zzp'ers bijdragen?
Zie antwoord op vraag 96.

99
«Dit betekent dat de toezichtscapaciteit relatief schaars is.» Kan «relatief schaars» nader worden toegelicht? Hoeveel handhaving (in € / fte / aantal controles) vindt plaats door de Belastingdienst en de Inspectie SZW, en hoe verhoudt die hoeveelheid zich tot de groei aan zzp'ers de afgelopen tien jaar?
Zie antwoord op vraag 61 voor zover het de Belastingdienst betreft en antwoord op vraag 39 voor zover het de Inspectie SZW betreft.

100
Wat is de «handhavingsregie» en wat zijn de criteria voor de inzet van handhaving; op basis waarvan wordt de toezichtscapaciteit ingezet omdat daar de grootste risico's worden gezien?
Zie het antwoord op vraag 61.

101
Kunt u aangeven in welke mate u verwacht dat het effect van de toename van het aantal zzp'ers negatief zal zijn voor de overheidsfinanciën?
Het IBO zzp bevat in paragraaf 4.3 een systematische analyse van het effect van de toename van het aantal zzp'ers voor de overheidsfinanciën op basis van de beschikbare fiscale gegevens en economische inzichten. Een dergelijke analyse kent inherente onzekerheden doordat bepaalde gegevens ontbreken of onvolledig zijn en er ook beperkt inzicht bestaat in de relevante gedragseffecten. Het kabinet is van mening dat de analyse in het IBO de conclusie toelaat dat het effect van de groei van het aantal zzp'ers op de overheidsfinanciën per saldo waarschijnlijk negatief is. Het kabinet gaat ervan uit dat bij ongewijzigd beleid dit ook in de toekomst het geval zal zijn.

102
Hoe sterk of zwak is de toezichtscapaciteit van de Inspectie SZW en in welke mate houdt zij toezicht op zaken als gezagsrelaties?
Zie antwoord op vraag 39. Het aantonen van schijnzelfstandigheid en dus op de gezagsrelatie is uitsluitend aan de orde in die gevallen waar handhaving van de arbeidswetten dat noodzakelijk maakt.

103
Welke invloed heeft het positieve effect van de toename van het aantal zzp'ers op het aantal gewerkte uren op de volksgezondheid?
Mogelijk heeft de opkomst van zzp'ers een positief effect op het aantal gewerkte uren. In hoeverre dit op zijn beurt weer van invloed is op de volksgezondheid is moeilijk te zeggen. Aan de ene kant is de zzp'er in mindere mate beschermd door de Arbowet en door de Arbeidstijdenwet dan de werknemer. Het kan daardoor voorkomen dat de zzp'er in bepaalde

perioden langer werkt, op ongunstigere tijdstippen, minder rust neemt of zwaardere en/of meer risicovolle arbeid verricht dan wanneer de zzp'er een werknemer zou zijn geweest. Aan de andere kant is een zzp'er, meer dan een werknemer, in staat zelf beslissingen te nemen over werktijden, rusttijden en het type aan te nemen werk. TNO[43] heeft de gegevens van de Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA) 2012 vergeleken met die van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden onder werknemers (NEA) 2012. Uit deze vergelijking blijkt dat de verschillen op het gebied van arbeidsomstandigheden, gezondheid en inzetbaarheid in het algemeen klein zijn. Zzp'ers zijn – zo blijkt uit de vergelijking – meer tevreden met hun werk en ervaren aanzienlijk minder burn-outklachten.

104
Hoe groot is het aantal zzp'ers in overheidsdienst, uitgesplitst naar orgaan en beroeps- en inkomensgroepen?
De overheid heeft geen zzp'ers «in dienst». Wel kunnen door de overheid ingekochte diensten door zzp'ers uitgevoerd worden. Bij de inkoop van diensten wordt niet geregistreerd of dit gebeurt door een zzp'er of door een onderneming in een andere vorm.

105
In welke gevallen vallen zzp'ers wel onder collectieve afspraken en wat zijn de redenen om dit wel of niet te doen?
Op grond van de Wet op de cao is het mogelijk dat sociale partners cao-afspraken maken die betrekking hebben op overeenkomsten van opdracht en op aannemingen van werk. Het is aan sociale partners om te bepalen om dit wel of niet te doen. Hierbij mogen de sociale partners het Europese mededingingsrecht en de Mededingingswet niet overtreden.

106
Welke redenen zijn er voor zzp'ers geen pensioen door te willen berekenen en om welke gevallen gaat dit?
De zzp'er die in de tariefstelling rekening houdt met de kosten van pensioenopbouw heeft op dit aspect een concurrentienadeel ten opzichte van de zzp'er die dat niet doet. Dit mechanisme zal zich in zijn algemeenheid vooral voordoen in sectoren waarbij de prijsstelling een overheersende factor is bij de aanbesteding van werkzaamheden.

107
Wat waren de argumenten voor het verruimen van de ondernemersfaciliteiten in de inkomstenbelasting?
De ondernemersfaciliteiten zijn om uiteenlopende redenen verhoogd. Doorgaans was de achtergrond van het verruimen van de ondernemersfaciliteiten het verbeteren van de koopkracht van zelfstandigen. Voorbeelden van andere argumenten voor verruiming van de ondernemersfaciliteiten zijn het verbeteren van de concurrentiepositie van het bedrijfsleven, het corrigeren van inflatoire schijnwinst, compensatie van de kosten van de invoering van de euro en het compenseren van de invoering van de energiebelasting en algemene waterbelasting.

108
Is de verruiming en aanpassing van de ondernemersfaciliteiten effectief gebleken?
Voor zover het doel van het verruimen van de ondernemersfaciliteiten was het verbeteren van de koopkracht van zelfstandigen veronderstelt het kabinet dat de verruimingen daarin effectief zijn gebleken. Uit de evaluatie van de zelfstandigenaftrek, startersaftrek, meewerkaftrek, Fiscale

[43] http://www.monitorarbeid.tno.nl/publicaties/vergelijking-arbeidsomstandigheden-zzpers-en-werknemers.

Oudedagsreserve, kleinschaligheidsinvesteringsaftrek en willekeurige afschrijving starters uit 2005 blijkt dat deze instrumenten effectief zijn in het doen toenemen van het aantal ondernemers en het doen toenemen van de investeringen.[44] In 2016 wordt een nieuwe evaluatie van onder meer de zelfstandigenaftrek naar de Kamer gestuurd.

109
In welke mate wordt de zelfstandigenaftrek gebruikt voor pensioenopbouw en verzekering tegen arbeidsongeschiktheid en ziekte?
Het is niet bekend in hoeverre de zelfstandigenaftrek wordt gebruikt voor pensioenopbouw of voor verzekering tegen arbeidsongeschiktheid en ziekte. Uit het IBO-rapport blijkt wel dat twee derde van de zelfstandigen geen arbeidsongeschiktheidsverzekering heeft en dat ongeveer de helft van de zelfstandigen niet spaart voor pensioen. Het is dus aannemelijk dat een significant deel van de zelfstandigenaftrek niet wordt gebruikt voor pensioenopbouw of verzekering tegen arbeidsongeschiktheid.

110
Met welke bepalingen uit het ILO-verdrag nr. 131 moet rekening worden gehouden bij een eventuele verlaging van het wml?
Het genoemde verdrag verplicht tot het instellen van een minimumloonstelsel. Artikel 2 verplicht tot het toekennen van kracht van wet aan het minimumloon: uitbetaling van een lager bedrag dan het vastgestelde minimumloon moet niet toegestaan zijn. Artikel 3 beschrijft in welke mate de hoogte van het minimumloon gerelateerd dient te zijn aan de kosten van het levensonderhoud en aan andere economische factoren. Het verdrag schrijft geen bepaalde hoogte van het minimumloon voor. In artikel 4 wordt vervolgens de betrokkenheid sociale partners bij vaststelling/aanpassing minimumloon geregeld. Bij een aanpassing van het wettelijke minimumloon zal met name met deze artikelen uit het verdrag rekening moeten worden gehouden.

111
Kunt u het effect op de werkgelegenheid van een verlaging van de opbouw van de transitievergoeding tot een derde maandsalaris over de gehele duur van het dienstverband kwantificeren?
In haar studie Kansrijk Arbeidsmarktbeleid concludeert het CPB[45] dat een dergelijke verlaging van de transitievergoeding geen effect heeft op de werkgelegenheid.

112
Voorgesteld is om een publieke verzekering te introduceren voor het tweede ziektejaar voor kleine werkgevers met minder dan 10 werknemers. Betekent dit dat een kleine werkgever al na 1 jaar wordt afgerekend op zijn re-integratie inspanningen?
De door het kabinet geschetste variant rondom loondoorbetaling wordt op dit moment nader uitgewerkt. Onder andere zal in kaart gebracht worden wat de gevolgen van de variant voor de Wet verbetering poortwachter zijn. Onderzocht zal worden wat de rol van UWV zal zijn bij de re-integratieverplichtingen gedurende het tweede jaar. Ook wordt nader bekeken of de toets op re-integratieverplichtingen, die het UWV nu aan het einde van twee jaar loondoorbetaling uitvoert, voor werkgevers die collectief verzekerd zijn bij UWV, moet worden vervroegd naar het einde van het eerste jaar loondoorbetaling. Hiernaast zal bekeken worden welke effecten dit alles heeft op het sanctioneringsinstrumentarium van UWV.

[44] Kamerstuk 29 949, nr. 56.
[45] http://www.cpb.nl/publicatie/kansrijk-arbeidsmarktbeleid.

113
Kan deze kleine werkgever dan ook al na 1 jaar een loonsanctie ontvangen wanneer de inpassingen als onvoldoende worden beschouwd? Zo ja, leidt dit dan niet tot een verwachte toename van het aantal loonsancties omdat er veel meer zieke werknemers bij de «UWV-poort» belanden?
Zie het antwoord op vraag 112.

114
De invoering van een extra partij voor het tweede ziektejaar leidt tot noodzakelijke opbouw van een medisch dossier en tot extra dossieroverdracht na 2 jaar, als de werkgever eigenrisicodrager is voor de WGA. Hoe groot is het risico dat de invoering van een publiek tussenjaar leidt tot inefficiëntie en extra lasten/bureaucratie?
In de door het kabinet geschetste variant krijgen kleine werkgevers de mogelijkheid om te kiezen voor opt-out. Dit biedt werkgevers de keuzevrijheid om zelf regie te houden over de volledige twee jaar loondoorbetaling en zich eventueel privaat te verzekeren. Kleine werkgevers kunnen bij hun beslissing om wel of niet voor opt-out te kiezen bijvoorbeeld de keuze voor al dan niet eigenrisicodragerschap voor WGA mee laten wegen. Op die manier kan de keten loondoorbetaling (jaar 1–2) – WGA (jaar 3–12) aansluiten en wordt voorkomen dat effectief beleid met betrekking tot re-integratiebegeleiding niet doorbroken wordt. Indien een kleine werkgever kiest voor eigenrisicodragerschap WGA, na een publiek verzekerd tweede ziektejaar, kan dit leiden tot extra dossieroverdracht. Bij de nadere uitwerking van de variant zullen dergelijke uitvoeringsaspecten worden meegenomen.

115
Is de werkgever dan na 2 jaar ziekte alsnog verantwoordelijk voor een transitievergoeding aan de werknemer? Of is dit al na 52 weken het geval?
De ontslagbescherming gedurende de eerste 104 weken van ziekte blijft in stand. Indien de werkgever na deze 104 weken ontslagen wordt heeft de werknemer recht op een transitievergoeding.

116
Betekent dit dat de kleine werkgever na 2 jaar een zieke werknemer alsnog moet re-integreren, zoals nu ook het geval is, wanneer het UWV in het tweede jaar oordeelt dat terugkeer naar de werkvloer mogelijk is?
De door het kabinet geschetste variant rondom loondoorbetaling wordt op dit moment nader uitgewerkt. Onder andere wordt in kaart gebracht welke gevolgen de variant heeft voor de Wet verbetering poortwachter. Onderzocht zal worden wat de rol van UWV zal zijn bij de re-integratieverplichtingen gedurende het tweede jaar. Het dienstverband blijft gedurende 104 weken in stand, waardoor re-integratie bij de eigen werkgever gedurende het tweede jaar tot de mogelijkheden blijft behoren.

117
Kan een kleine werkgever dan ook «switchen» tussen publieke en private verzekering? Zo ja, hoe is dan de uitloop geregeld?
De door het kabinet geschetste variant rondom loondoorbetaling wordt op dit moment nader uitgewerkt. Een van de elementen die nader wordt uitgewerkt is de vormgeving van de opt-out mogelijkheid. Hierbij wordt rekening gehouden met groei en krimp van werkgevers (gelet op het hanteren van een op de maximale loonsom gebaseerde grens) en het in- en uitlooprisico.

118
Wat zijn de belangrijkste punten waarop de Arbeidstijdenwet strenger is dan op grond van Europese richtlijnen nodig is?

Ten opzichte van de Europese richtlijnen, bevat de Arbeidstijdenwet meer regels op het terrein van zondagsarbeid, nachtarbeid en bijzondere diensten zoals bereikbaarheids- (bereikbaarheid thuis) en aanwezigheidsdiensten.

119
Is bij de berekening van tussen de 55.000 en 80.000 zieke werknemers die na een jaar moeten worden getoetst aan de WIA rekening gehouden met gedragseffecten, zoals die nu ook aan het eind van het eerste en aan het eind van het tweede ziektejaar plaatsvinden?
Deze vraag heeft betrekking op de variant waarbij de loondoorbetaling voor alle werkgevers en de wachttijd voor de WIA wordt ingekort naar 1 jaar. Het kwantificeren van de effecten van een kortere loondoorbetaling is met onzekerheid omgeven. Zo is een inschatting gemaakt van het aantal zieke werknemers dat na 1 jaar loondoorbetaling een WIA-aanvraag zal doen. Hierbij is uitgegaan van het aantal 42e-weeks ziekmeldingen (circa 92.000, UWV, 2014) en is tevens rekening gehouden met gedragseffecten zoals die in de huidige situatie voorafgaand aan de WIA-keuring, ook plaatsvinden.

120
Hoe veranderen de kosten per fte voor werkgevers als zij het tweede jaar loondoorbetaling bij ziekte publiek (moeten) verzekeren?
Hierop kan het kabinet u op dit moment geen antwoord geven. Enerzijds ligt dit aan de huidige situatie van de werkgever: is hij privaat verzekerd voor de loondoorbetaling of niet? Is de werkgever niet verzekerd, draagt hij zelf de lasten van loondoorbetaling en zijn deze afhankelijk van het verzuim in zijn organisatie. Door gebruik te maken van de opt-out mogelijkheid kan de werkgever desgewenst deze situatie voortzetten. Indien de werkgever wel verzekerd is, is de inhoud van de verzuimverzekering van belang; in welke mate is er sprake van een eigen risico(periode), in hoeverre wordt verzuim- en re-integratiebegeleiding geboden, onder welke sector valt men? Dit bepaalt de hoogte van de verzekeringspremie. Uit onderzoek[46] blijkt dat kleine werkgevers in 2014 gemiddeld 3,12% verzekeringspremie betaalden. UWV zal werkgeverspremie in rekening brengen. Het kabinet kan nog niet aangeven hoe hoog de gemiddelde UWV-premie zal zijn, dit hangt af van een aantal elementen, waaronder de polisvoorwaarden die nog nader uitgewerkt moeten worden en waarover u geïnformeerd zal worden in het voorjaar 2016.

121
Is de optie beschreven op pagina 83 echt een uitvoerbare optie? Zo ja, waarom is deze optie dan niet meegenomen in de beschreven effecten?
Van de maatregelen op pagina 83 zijn de effecten zo goed mogelijk beschreven. Ook de uitvoerbaarheid van de beleidsopties komt ter sprake in deze passages.

122
Op grond van welke bepaling in de ILO-verdragen nummer 87 en 89 is het verbieden van bovenwettelijke aanvulling in strijd met de collectieve onderhandelingsvrijheid?
Er is geen specifieke bepaling in genoemde verdragen die stelt dat het verbieden van een bovenwettelijke aanvulling in strijd is met de collectieve onderhandelingsvrijheid. Conventie nr. 87 heeft onder meer betrekking op het vrij kunnen oprichten en lid worden van organisaties van werkgevers en werknemers. Conventie nr. 98 biedt werknemers bescherming tegen vakbondsdiscriminatie en verplicht de overheid om het recht op vrijheid van organisatie en onderhandeling te handhaven en

[46] Kamerstuk 29 544, nr. 586 herdruk.

om vrijwillige onderhandelingen over de regeling van arbeidsvoorwaarden, onder meer via cao's, te bevorderen. Uit de samenhang van beide verdragen volgt een algemene verplichting voor de overheid om het collectief onderhandelen en maken van afspraken tussen sociale partners te bevorderen en te respecteren. Dit betekent dat de overheid zich in beginsel moet onthouden van het beperken in de collectieve onderhandelingsvrijheid. In bijzondere situaties waarin het algemeen belang in het geding is, kan het kabinet wetten maken die de onderhandelingsvrijheid van sociale partners inperken.[47]

123
Steeds meer afgestudeerden starten direct uit de schoolbanken als zzp'er. Kan de vrijwillige WIA-verzekering ook toegankelijk worden gemaakt voor zzp'ers die niet starten vanuit werk of een uitkeringssituatie?
Zie het antwoord op vraag 13.

124
De bekendheid van de vrijwillige WIA-verzekering onder startende zzp'ers lijkt nog erg beperkt. Hoe kan de bekendheid worden vergroot?
Zie het antwoord op vraag 14.

125
Hoe groot is de omvang van het effect op de werkgelegenheid als er geen bovenwettelijke aanvullingen op loondoorbetaling bij ziekte meer zouden zijn?
Zonder bovenwettelijke aanvullingen op loondoorbetaling bij ziekte zijn twee effecten te verwachten. Enerzijds neemt de financiële prikkel voor werknemers om te re-integreren toe. Anderzijds neemt de financiële prikkel voor werkgevers om werknemers te laten re-integreren af. Deze effecten zijn tegengesteld. Het per saldo resulterende effect is onbekend. Zo schrijft het Centraal Planbureau in haar publicatie Kansrijk arbeidsmarktbeleid: «Omdat onduidelijk is of het beperken van bovenwettelijke aanvullingen tot minder instroom in arbeidsongeschiktheid leidt, wordt voor deze maatregel geen budgettair of werkgelegenheidseffect ingeboekt.»[48]

126
Hoe hoog zou de premie zijn voor een verplichte AO-verzekering voor zzp'ers op WML-niveau, conform beleidsoptie 19?
Beleidsoptie 19 is een verplichte AO-verzekering voor zzp'ers met een uitkeringsniveau van maximaal 70 procent WML. De verzekering kent geen franchise in de premieheffing en de premie- en uitkeringsgrondslag zijn aan elkaar gelijk. Premiebetaling geschiedt door een verplichte bijdrage van het premiepercentage maal het minimumloon, dan wel de winst als die lager is dan het minimumloon (waarbij in het laatste geval de dekking ook beperkt is tot 70 procent van de winst). Inschatting is dat deze verplichte AO-verzekering structureel € 1,25 miljard kost, wat gefinancierd wordt uit premiebetalingen. De premie voor de verplichte AO-verzekering is kostendekkend.
Bij de raming van de kosten van deze beleidsoptie is aangenomen dat de instroomkans en verblijfsduur in de WIA bij de verplichte AO-verzekering gelijk is aan de instroomkans en verblijfsduur in de WIA van de huidige verzekerde populatie. Aangezien de verplichte AO-verzekering net als de huidige WIA geen franchise kent, de premie- en uitkeringsgrondslag aan elkaar gelijk zijn en bovendien de WIA-kans gelijk is verondersteld aan dat van de huidige WIA zal het premiepercentage op termijn ongeveer gelijk

[47] http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_193260.pdf.
[48] http://www.cpb.nl/publicatie/kansrijk-arbeidsmarktbeleid.

zijn aan dat van de huidige WIA. De eerste jaren is het premiepercentage lager. Het premiepercentage voor de huidige WIA is op dit moment ca. 6%.

127
Worden over het deel van het inkomen boven het maximum dagloon premies geheven?
Nee.

128
Is het zo dat door invoering van de versobering van de WIA de uitkeringshoogte na versobering in lijn komt met de huidige wettelijke uitkeringshoogte als de huidige omvang gelijk blijft aan bovenwettelijke uitkeringslasten? Zo nee, wat wordt dan de uitkeringshoogte als percentage van de wettelijke normen?
De generieke versobering is niet concreet uitgewerkt. Eén van de mogelijkheden bij het versoberen van de WIA is het verlagen van de uitkeringshoogte. Dit is een beleidsmatige keuze en de effecten hiervan zijn niet uitgewerkt.

129
Wat is het budgettaire effect van het verkorten van de WW-duur tot 12 maanden?
Het verkorten van de maximale WW-duur tot 12 maanden leidt naar schatting tot een structurele besparing van circa € 0,7 miljard. Hierbij is rekening gehouden met weglek naar de bijstand.
Omdat de duur van de loongerelateerde fase van de WGA-uitkeringen aan de WW-duur is gelinkt, leidt de maatregel ook tot lagere WGA-uitkeringslasten. Dit effect is in de raming meegenomen. Van lange termijn macro-economische effecten op de werkgelegenheid is bij de raming geabstraheerd.

130
Wat is het budgettaire effect van het verkorten van de WW-duur tot 12 maanden met een vervolguitkering van 6 maanden op 70% van het wettelijk minimumloon (wml)?
Deze maatregel leidt naar schatting tot een structurele besparing van circa € 0,4 miljard. Hierbij is rekening gehouden met weglek naar de bijstand.
Omdat de duur van de loongerelateerde fase van de WGA-uitkeringen aan de WW-duur is gelinkt, leidt de maatregel ook tot lagere WGA-uitkeringslasten. Dit effect is in de raming meegenomen. Daarbij is ervan uitgegaan dat de duur van de loongerelateerde fase in de WGA wordt verkort tot 12 maanden. In de WGA bestaat immers al een vervolguitkering.
Van lange termijn macro-economische effecten op de werkgelegenheid is bij de raming geabstraheerd.

131
Wat zijn de budgettaire effecten van introductie van een werknemerskorting (een arbeidskorting voor alleen werknemers) in de inkomstenbelasting per 100 euro werknemerskorting?
De budgettaire effecten van een introductie van een werknemerskorting van 100 euro per werknemer bedragen circa € 750 mln.

132
Hoe hoog zou de zelfstandigenaftrek moeten zijn om deze te laten aansluiten bij de hoogte van de te verwachten positieve externe effecten?
Het CPB concludeert dat een beperkt aandeel van de zzp’ers maatschappelijke meerwaarde genereert doordat zij innovatief zijn of door de creatie van extra werkgelegenheid. Om aan te sluiten bij de te verwachten

externe positieve externe effecten zou volgens het CPB de stimulering meer gericht moeten worden. Het CPB spreekt daarbij niet over de hoogte van de zelfstandigenaftrek.[49]

133
Wat waren bij de introductie van de zelfstandigenaftrek de redenen om deze in te voeren?
De zelfstandigenaftrek in de huidige vorm (van een generieke aftrek voor ondernemers) is ingevoerd in 1975. Deze regeling is ingevoerd als tijdelijke maatregel in verband met de minder gunstige inkomensontwikkeling in het midden- en kleinbedrijf en de landbouw bij de toenmalige inflatie. Deze maatregel is vervolgens in 1982 permanent geworden.

134
Hoe hoog wordt het IAB-tarief indien het tarief gelijkgetrokken wordt?
In 2016 bedraagt het IAB-tarief voor werknemers 6,75 procent en voor onder andere IB-ondernemers, dga's en gepensioneerden 5,50 procent. Indien het IAB-tarief in 2016 gelijkgetrokken zou worden dan zou het tarief 6,55 procent bedragen.

135
Geldt ook voor zzp'ers de maximumbijdrage en het maximumbijdrageinkomen voor de IAB Zvw?
Het maximum bijdrage-inkomen voor de heffing van de inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet is gesteld op € 51.976 (2015). Dit maximum geldt voor alle verzekerden, dus ook voor zzp'ers. De hoogte van de bijdrage is afhankelijk van het toepasselijke tarief. Voor IB-ondernemers en dga's, dus ook voor zzp'ers geldt een bijdragepercentage van 4,85% (2015). De maximum bijdrage voor de zzp'er bedraagt dan € 2.520. In de situatie dat tevens sprake is van looninkomsten of sociale verzekeringsuitkeringen kan dat hoger zijn.

[49] CPB (2015). *Position paper t.b.v. IBO Zelfstandigen zonder personeel*. Den Haag: Centraal Planbureau.

Bijlage 1: Betalingen aan belasting op inkomen en premies, particuliere huishoudens onderscheiden naar voornaamste inkomensbron, 2001–2014 (mln. euro)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Loon werknemers en ambtenaren														
11.1 Premie werkloosheid	6.991	7.296	7.211	8.101	8.670	9.236	8.467	9.013	5.903	6.587	7.337	8.630	8.712	8.531
11.2 Premie ziekte	131	161	166	183	182	146	139	126	115	99	87	83	82	93
11.3 Premie arbeidsongeschiktheid	12.098	12.873	12.136	12.410	12.166	10.706	10.831	11.054	11.179	11.070	9.968	9.932	9.221	11.587
11.4 Premie ouderdom en nabestaanden	31.432	34.098	38.059	40.151	42.340	43.414	42.870	41.969	44.928	46.756	48.608	49.223	49.833	47.389
12 Premie ziektekosten verzekering	18.248	19.022	21.945	22.716	22.819	23.833	24.420	27.477	27.797	28.245	29.891	31.082	32.669	31.682
13.1 Belasting op inkomen	17.574	18.226	17.287	17.418	18.219	20.633	22.244	24.418	26.497	26.104	26.294	27.325	27.029	27.883
Overig inkomen uit arbeid														
11.1 Premie werkloosheid	30	33	35	42	49	62	56	69	49	59	70	85	102	100
11.2 Premie ziekte	75	99	111	135	162	175	180	235	276	260	252	235	239	230
11.3 Premie arbeidsongeschiktheid	248	240	252	76	82	84	86	104	109	116	108	109	107	136
11.4 Premie ouderdom en nabestaanden	533	564	572	573	632	821	838	955	1.055	1.086	1.127	1.092	1.173	1.107
12 Premie ziektekosten verzekering	498	533	640	699	735	908	900	1.084	1.163	1.208	1.286	1.344	1.506	1.415
13.1 Belasting op inkomen	1.367	1.506	1.446	1.692	1.864	2.322	2.295	2.728	2.901	2.819	2.793	2.712	2.955	2.787
Inkomen uit eigen onderneming														
11.1 Premie werkloosheid	501	525	530	648	687	736	706	806	505	608	726	901	973	958
11.2 Premie ziekte	589	613	634	788	879	887	960	999	995	1.017	991	1.002	940	936
11.3 Premie arbeidsongeschiktheid	1.543	1.563	1.531	1.063	1.048	929	987	1.083	1.027	1.086	1.043	1.090	1.028	1.298
11.4 Premie ouderdom en nabestaanden	4.425	4.444	4.665	5.218	5.656	5.415	5.541	5.669	5.492	5.958	6.625	6.668	6.949	6.679
12 Premie ziektekosten verzekering	2.986	3.085	3.516	3.912	3.960	4.126	4.494	5.240	4.849	5.232	5.824	6.225	6.694	6.552
13.1 Belasting op inkomen	6.722	6.777	5.892	6.689	6.792	7.885	10.921	9.667	8.016	8.285	8.303	8.297	7.963	8.839